În colecția „Meridiane“
vor apărea:

Vera Panova
SERIOJA

★

Krishan Chandar
CÎND VORBESC STATUILE

★

Kliment Tacev
FRATELE

★

* * *
ZEIȚA DE JAD
și alte povestiri chineze

Lei 1,50

LANGSTON HUGHES ★ O ÎNTÎMPLARE NEPLĂCUTĂ CU ÎNGERI

Meridiane



LANGSTON HUGHES

O ÎNTÎMPLARE NEPLĂCUTĂ CU ÎNGERI

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Clubul cărții digitale 2023

Meridiane



LANGSTON HUGHES

O ÎNTÎMPLARE NEPLĂCUTĂ CU ÎNGERI

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ȘI ARTA

În romînește de: *Leon Levițchi*

Prezentăm prin volumul de față pe un cunoscut scriitor și luptător pentru pace — Langston Hughes.

Născut în anul 1902 în America, într-o familie de negri, cunoscînd de mic amărăciunea unei vieți strivite de tot felul de umilințe și de lipsuri, Langston Hughes duce o viață aventuroasă, de pe o zi pe alta, luptînd din greu cu exploatarea și discriminările rasiale pentru cîștigarea celor necesare traiului.

E rînd pe rînd chelner, bucătar, șofer, marinar, portar și om de serviciu la un mare hotel. Oricare ar fi profesiunea sa, el rămîne mereu poet, mereu încrezător în flacăra artei sale, în lumina căreia pîlpîie cele mai delicate și cele mai înălțătoare motive din folclorul negrilor din Cuba și Haiti.

Se afirmă la 23 de ani cînd publică pentru prima oară (1925) în revista pentru negri Opportunity. *E un debut șovăielnic, umbrit adesea de influența mișcării cunoscute sub numele de „Renașterea neagră" — încercare de protest anarhic împotriva discrimină-*

rilor rasiale care bîntuiau cu furie în America. Este epoca în care văd lumina tiparului un volum de Blues *(cîntece de jale), culegerea de poeme* Scottsboro Limited, *culegerea de nuvele* Hainele evreului *şi* Căile oamenilor albi.

Cu timpul, experienţa scriitorului se îmbogăţeşte şi conştiinţa sa devine mai fermă, mai limpede. Problemele sociale îl preocupă din ce în ce mai mult. Volumul de versuri Lucruri lăsate amanet *(1927), romanul* Rîs printre lacrimi *(1930), precum şi volumul de nuvele* Moravurile albilor *(1934) dovedesc că scriitorul a ajuns la înţelegerea importanţei luptei de clasă în orînduirile în care domină exploatarea. Aici, în aceste volume de melodioase şi triste poeme în proză sau de fragmente epice, se află mesajul pe care îl transmite Hughes omenirii: protestul împotriva rasismului bestial al bogătaşului american şi grija plină de dragoste pentru negrul şomer, pentru bătrîna servitoare, pentru hamalul cu umerii căzuţi, pentru vagabondul hăituit de poliţie, pentru copilul de la lift...*

Neobosit activist şi pe tărîm social, Langston Hughes se remarcă încă din tinereţe prin numeroasele sale turnee de conferinţe culturale printre negrii din Sud.

In 1936, un ziar democrat îl trimite în Spania ca observator şi corespondent de război, iar mai tîrziu lucrează ca scenarist pentru documentare socială la Hollywood — experienţă care o va folosi apoi pentru un film documentar de lung metraj la Moscova.

Vizita făcută în Uniunea Sovietică (cu care ocazie scrie o serie de articole sub titlul Te salut revoluţie), *a vut o influenţă rodnică asupra concepţiei artistice a scriitorului, eliminînd din conştiinţa sa şi ultimele rămăşiţe ale concepţiei mic-burgheze şi naţionaliste, aşa încît astăzi (tradus în limbile: rusă, franceză, germană, cehă, idiş şi spaniolă), Langston Hughes se numără printre scriitorii care creează şi luptă de pe poziţiile internaţionalismului proletar.*

★

Povestirile de faţă sînt alese din culegeri apărute în ultima vreme.

Intîmplările lui Simple (nume care-l portretizează pe muncitorul simplu şi cinstit) au fost alese din ciclul Simple vorbeşte cu glas tare, *publicat începînd din 1943, în foiletonul ziarului* Chicago defender, *iar celelalte povestiri — pline de amănunte menite să înfăţişeze condiţiile de viaţă ale poporului negru de astăzi — sînt adunate din ultimele trei culegeri apărute între 1950—1953.*

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

Clubul cărţii digitale 2023

O ÎNTÎMPLARE NEPLĂCUTĂ CU ÎNGERI

Aproape la fiecare reprezentaţie albii din sală plîngeau, iar cînd trupa se afla în turneu, preoţii albi îl invitau în cîte-o duminică pe actorul negru care interpreta rolul lui Dumnezeu să iasă în altar în faţa credincioşilor şi astfel să contribuie la îmbunătăţirea raporturilor dintre rase — fiindcă pretutindeni era nevoie de o îmbunătăţire a lor. Dar cu toate că piesa se jucase cu casa închisă la New York timp de zece zile, actorilor negri li se plătea totuşi mult mai puţin decît li s-ar fi plătit unor actori albi dacă ar fi jucat în aceste roluri. Şi cu toate că impresarul alb şi cei care îl subvenţionau încasaseră mai mult de o jumătate de milion de dolari de pe urma spectacolelor, în timpul turneului, actorii negri erau nevoiţi să tragă la cele mai ieftine

hoteluri şi să locuiască în camere pline de ploşniţe. Numai actorul care interpreta rolul lui Dumnezeu căpăta din cînd în cînd o cameră într-un hotel pentru albi sau era poftit în vizită de vreun alb cu vază sau de vreun negru bogat. Din această cauză Dumnezeu socotea că toate merg strună în lume. Unde mai pui că, fiind un actor talentat, era destul de apreciat în recenziile din ziare.

Iată însă că trupa fu invitată la Washington. Şi aici începură neplăcerile.

După cum prea bine ştie orice negru, la Washington, în capitala Statelor Unite, oamenilor de culoare le era pînă nu de mult interzis accesul în teatre. Nu li se dădea voie să stea nici măcar în ultimele rînduri ale galeriei. Pentru cetăţenii săi de culoare Capitala nu prea văzuse locuri în teatre. Aşa că la Washington era mai rău decît în cel mai îndepărtat cătun din Sud. [1]

Dumnezeu însă se sinchisea prea puţin de toate astea. El era convins că sosirea lui va ajuta la îmbunătăţirea raporturilor rasiale. Şi socotea că le va fi de mare folos locuitorilor albi ai capitalei să vadă un Dumnezeu negru, chiar

[1] In sudul S.U.A.-ului discriminările rasiale, sînt mai făţişe.

dacă locuitorii negri din capitală nu-l vor putea vedea, după cum nu-l vor putea vedea nici funcţionarii negri din instituţiile guvernamentale, şi nici măcar membrii negri ai Congresului.

Şi astfel cu mult înainte ca iubitorii de teatru din Washington să fi avut prilejul de a vedea faimosul spectacol în care nişte negri grozav de simpatici chefuiesc fără grijă în ceruri, ghiftuindu-se cu peşte prăjit şi lapte de pasăre cu rom, la orizont începură să se strîngă nori ameninţători de furtună. Spre marea surprindere a tuturor albilor, negrii din Washington luară brusc hotărîrea de a vedea cu orice preţ acest spectacol. Ei se adresară direcţiunii teatrului, dar fură refuzaţi categoric. Nu, direcţia nu putea oferi nici un loc negrilor. Nici măcar la galerie. Prea era mare cererea de bilete din partea albilor.

Răspunsul acesta îi umplu de indignare pe negrii din Washington, mai ales pe aceia care serveau în instituţiile guvernamentale şi care, pe bună dreptate, se socoteau făcînd parte din cele mai înalte cercuri ale capitalei. Indignarea îi cuprinse şi pe profesorii universităţii din Howard, precum şi pe preoţii bisericilor pentru ne-

gri — care ar fi dorit tare mult să vadă cum arată pe scenă un rai al negrilor.

Nu puteau face însă nimic. Direcţia teatrului era neînduplecată. Să se vîndă bilete negrilor? Nici în ruptul capului. Aşa că fără nici un pic de ruşine, direcţiunea, care realiza cîştiguri uriaşe de pe urma actorilor negri, nu voia să permită nici unui spectator de culoare intrarea în sala teatrului.

Negrii din Washington hotărîră atunci să adreseze o scrisoare lui Dumnezeu însuşi — Dumnezeului lor negru, care îşi cîştigase atîta slavă pe scenele din Broadway. Erau convinşi că el îi va ajuta. Cîteva organizaţii de negri, printre care şi Societatea preoţilor negri, îi adresară lui Dumnezeu o scrisoare la Philadelphia, unde se găsea atunci trupa în turneu. „E o ruşine — scriau ei — că albii nu ne dau voie să vă vedem jucînd la Washington. Protestăm împotriva acestui lucru şi nădăjduim că ne veţi sprijini protestul."

Dumnezeu ştia prea bine că de multă vreme nu se permite negrilor să asiste la nici un fel de spectacol; nu aveau voie să intre nici măcar în biserici, aşa că despre teatru nici nu mai încăpea vorba. Ce li s-a năzărit, aşadar, să vrea

cu tot dinadinsul să-l vadă pe Dumnezeu într-un teatru pentru albi?

In vremea asta Dumnezeu era destul de bine plătit şi devenise o celebritate. In consecinţă, le trimise concetăţenilor săi negri o scrisoare în care spunea că deşi lacrimi amare de durere picură din ochii lui în călimară, iar inima îi sîngerează, el nu poate călca regulile stabilite. Scopul artei sale e de a răspîndi tot ce e bun şi frumos, nu de a aţîţa ura şi dezbinarea. Albilor din districtul federal Columbia le va fi de mare folos să-l vadă pe Dumnezeul negru, iar minunatele imnuri ale poporului negru şi vederea frumoşilor îngeri negri le va înmuia, fără îndoială, inimile.

Dar negrii amatori de teatru nu au fost mulţumiţi de acest răspuns, fără apel, al Dumnezeului negru. Aşa se face că atunci cînd trupa juca la Baltimore, o delegaţie de negri din Washington plecă într-acolo pentru a sta de vorbă personal cu Dumnezeu. In teatrele din Baltimore, negrilor li se dădea cel puţin voie să stea la galerie.

La terminarea spectacolului, Dumnezeu a primit delegaţia în cabină. Vărsînd şiroaie de lacrimi, el le spuse că nu are nici o putere. Fi-

Clubul cărţii digitale 2023

rește, stătuse de vorbă cu direcțiunea. Îi promiseseră chiar că se vor gîndi dacă nu va fi cumva posibil să se organizeze un spectacol special pentru negri într-o seară de duminică. Le-a mărturisit delegaților că e copleșit de atîta nedreptate care se face poporului său, dar, ce să-i faci ? Turneul trebuie să continue.

Indignată, delegația pleacă ; dar în timpul cît stătuse la Baltimore, ea reușise să-i molipsească de indignare și pe actorii negri ai trupei. Îngerii începură să discute cum anume i-ar putea ajuta pe cei de la Washington. Cu toate că Dumnezeu era personajul principal al piesei jucau și îngerii un rol destul de însemnat.

Printre îngeri se afla și un negru tînăr, pe nume Johnny Logan, care se cam săturase de rolul de înger. Avînd o voce plăcută de bariton și trăsături tipice de negru, el căpătase acest rol încă din vremea primelor repetiții de la New York. Piesa se juca de trei ani, și Johnny Logan se bucura de un serios stagiu angelic.

Logan se născuse în Sud, însă trăise acolo puțină vreme. Albii îl siliseră să plece din statul său natal. Făcea parte din acei tineri negri care atrăseseră ura albilor pentru că socoteau că trebuie să lupte cu hotărîre împotriva prejudecăților și discriminării rasiale, ba ziceau chiar că dacă un alb te jignește, nici tu să nu te lași mai prejos. Cînd albii l-au izgonit din Augusta, orășelul său natal din statul Georgia, nu avea decît optsprezece ani.

Sosi la New York. Aici se căsători cu o chelneriță, căpătă o slujbă de comisionar și s-ar fi stabilit pentru totdeauna în Haarlem, dacă unul din prietenii lui nu ar fi descoperit întîmplător că are o voce frumoasă. L-au convins așadar să intre în Cvartetul „Șepcilor roșii“ [1]. Pe urmă, lui Johnny i s-a dat rolul unui înger negru într-o piesă care, în toiul neînțelegerilor, avea să stîrnească senzația Broadway-ului.

Cu puțin înainte de plecarea trupei în turneu se născu primul copil în familia Logan. Dar Johnny nu putu să renunțe la cariera sa de actor, cu toate că aceasta însemna o despărțire permanentă de familie.

Și pe măsură ce se gîndea la viitoarele spectacole de la Washington, unde nu numai că șovinismul bîntuia cu furie, dar mai era și cu desăvîrșire interzis negrilor accesul la teatru, Logan se simțea cuprins de o mînie din ce în ce mai

[1] În America, comisionarii poartă șepci roșii.

năvalnică. Pînă la urmă, indignarea lui deveni atît de mare, încît începu să-i îndemne pe colegii săi din trupă să declare grevă.

Şi iată că deşi erau destul de departe de Washington, îngerii negri — tenori şi başi, soprane şi interpreţi de blues — au fost puşi pe picior de război. Întreaga trupă, cu excepţia lui Dumnezeu, era hotărîtă să declare grevă.

— Halal oraş ! Un negru n-are voe nici măcar să stea la galerie ca să vadă o piesă a negrilor ! Nu vom juca !...

— Da, da ! O să le arătăm acestor albi că şi noi avem dreptul să ne spunem cuvîntul ! Facem o grevă cum nu s-a mai pomenit în teatru !

— Sigur că da ! Aşa o să facem !...

Acestea se petreceau la Philadelphia. Cu toate astea la Baltimore, însufleţirea lor se răci întrucîtva, iar Logan trebuia să se stăpînească într-una ca să nu tune şi fulgere împotriva fraţilor săi îngeri fricoşi.

— Eu am nevastă. Nu pot să stau o săptămînă întreagă fără lucru, spunea unul.

— Şi eu am nevastă — îi răspunse Logan — nevastă şi copil, dar nu am de gînd să mă dau bătut.

— Păi da, tu nu eşti actor de profesie, spunea un altul, grimîndu-se înainte de a ieşi pe scenă.

— Dacă ai fi actor de profesie, te-ai deprinde să joci numai pentru albi. Ehei, altădată... spunea pudrîndu-şi peruca un actor bătrîn care interpreta rolul lui Matusail.

— Lasă că ştiu şi eu cum era altădată, îi răspundea Logan. Cîntăreţii noştri se ungeau cu vopsea ca să fie şi mai negri, şi făceau fel de fel de ghiumbuşlucuri ca să-i distreze pe albi. Nu cumva ţi-ar plăcea să fie şi acum tot aşa ?...

— Nu, dar mă întreb numai cum să facem ca să nu iasă şi mai prost pentru noi, spunea Matusail.

— Vă lipseşte curajul, asta e, îi dojenea Logan.

— Iar tu, fiule, eşti pesemne unul din radicalii ăştia roşii, asta eşti, îi răspundea supărat bătrînul tenor care juca în rolul lui Saul. Ştim noi şi fără tine dacă trebuie să facem grevă sau nu.

— Foarte bine, dar atunci ascultaţi-mă măcar, spuse Logan, adresîndu-se îngerilor care-şi puseseră aripile. (Conversaţia aceasta avea loc cu puţin înainte de începerea spectacolului.) Dacă nu vreţi să declarăm o grevă mare, adevărată, atunci cel puţin să organizăm o grevă

în ziua premierei la Washington, o grevă de o zi. Cel puţin, să le arătăm negrilor din Washington că sîntem alături de ei, că nu sîntem de acord cu toate astea.

— O singură zi? Asta mai merge! spuse un înger negru, pirpiriu. Sînt gata să te susţin, dacă e vorba de o singură zi.

— Şi noi, răspunseră alţi cîţiva negri care se înghesuiau pe coridor, aşteptînd să iasă pe scenă.

— Ssst! făcu actorul care juca rolul lui Dumnezeu. El stătea în culise, îmbrăcat într-o haină neagră.

Luni, la Washington. Premiera vestitei piese a autorului alb despre raiul negru, în montare new-yorkeză originală. Cîntece pe care numai negri ştiu să le cînte. Întoarcerea unchiului Tom în chip de Dumnezeu.

Negrii din Washington voiau să facă un pichet în jurul teatrului, dar poliţia primise instrucţiuni să preîntîmpine cu orice preţ tulburările posibile. Toate clădirile din preajma teatrului erau înconjurate de poliţişti. Nimeni nu reuşi să-l vadă pe Dumnezeu. Păzit de doi agenţi, el stătea în casa unui profesor negru, cu tendinţe

conservatoare. Ziarele scriau că radicalii negri au de gînd să-l răpească pe Dumnezeu. Închipuiţi-vă, pe Dumnezeu însuşi!

O zi întreagă încercă Logan să lupte împotriva nehotărîrii şi laşităţii tovarăşilor săi actori. Intra în camerele lor, stătea de vorbă cu fiecare. Cînd era el de faţă, se părea că toţi erau de acord să facă o grevă de o zi, dar de îndată ce pleca, începeau şovăielile. Cine ştie ce va face poliţia dacă vom declara greva! La Washington, negrii erau aruncaţi în închisoare pentru cele mai mici fleacuri. S-ar putea să fie opriţi aici şi-şi vor pierde pîinea; nu era exclus să piardă pentru totdeauna dreptul de a lucra în teatru. O fi frumos să vorbeşti despre curaj, despre necesitatea de a lupta pentru drepturile tale şi toate celelalte — dar, la naiba, actorul trebuie să şi mănînce! Şi apoi, Dumnezeu are dreptate: piesa e minunată, e de-a dreptul excepţională! Ei trebuie să-i menţină faima. Şi e foarte folositor ca albii să-i vadă jucînd. Hotărît, Logan se smintise.

Pe la orele şase seara, unul din actori îl întîlni pe Logan în vestibulul hotelului pentru negri, „Whitelow".

Clubul cărţii digitale 2023

— Ascultă — îi spuse acesta lui Logan — n-are nici un rost. Nimeni n-o să facă grevă astăzi. E timpul să pricepi. Ai dreptate — ne lipseşte curajul.

— Nu, n-am să mă las, răspunse Logan încăpăţînat.

Seara, cînd veniră la teatru, actorii văzură că teatrul e înconjurat de un cordon de poliţişti. Culisele erau împînzite de agenţi. În vestibul, o grămadă de oameni care făceau coadă la bilete fie şi pentru locuri în picioare; fireşte, printre ei nu se aflau negri.

Doi poliţişti pe motociclete însoţeau automobilul care îl adusese la teatru pe Dumnezeu. Sosise de cu vreme pentru că voia să ţină o cuvîntare actorilor. O dată cu el, venise şi directorul de scenă şi reprezentantul direcţiunii teatrului new-yorkez, chemat anume din New York.

Toţi actorii au fost chemaţi pe scenă. Cu lacrimi în ochi, Prea-înaltul le povesti cît a trebuit să sufere poporul lui înainte de a obţine ceea ce avea acum. Apoi le vorbi de lupta şi de cîntecele negrilor şi de faptul că ei trebuie să continue să lupte şi să cînte, pînă cînd albilor le va veni mintea la cap. Greva ar putea strica totul. Nu va face decît să-i compromită. Cu durere în suflet, dar plin de o hotărîre de nezdruncinat, el va ieşi azi pe scenă pentru a-şi interpreta rolul ca întotdeauna. Este convins că actorii lui, îngerii lui, copiii lui, îi vor urma pilda.

Albii care-l însoţeau pe Dumnezeu stăteau acolo cu figuri solemne şi înduioşate. După cîte se vede, pe ei îi impresionau profund suferinţele slujbaşilor negri, dar şi mai mult faptul că negrii aceştia îndrăzniseră să ameninţe cu greva încasările săptămînale.

În spatele lui Dumnezeu şi al administratorilor albi stăteau doi poliţişti vînjoşi.

Se înţelegea de la sine că, pînă la urmă, toţi actorii au coborît ca să-şi îmbrace aripile şi să se grimeze înainte de a ieşi pe scenă. Toţi, în afară de Logan. El coborî pentru a-i duce sus pe toţi cu forţa, pentru a-i sili să facă grevă, pentru a-i face oameni. N-a reuşit însă să facă nimic. Era singur. Nici unul nu voia să facă grevă. Nici unul nu voia să sacrifice nimic de dragul apărării demnităţii poporului său, al dreptăţii şi al drepturilor sale de om. Toţi doreau să-şi joace mai departe rolurile într-o piesă naivă, destul de mediocră, scrisă în dialectul negrilor şi povestind despre un rai ridicol al ne-

grilor pe care văzîndu-l, spectatorii albi rîdeau sau plîngeau, înduioşaţi.

Direcţiunea teatrului trimise doi agenţi după Logan. Direcţiunea nu avea de gînd să riște. Chiar în clipa cînd s-a ridicat cortina, maşina poliţiei îl ducea pe Logan la închisoare pentru călcarea ordinii. Îngerii negri stăteau în culise, aşteptîndu-şi rîndul să intre pe scenă şi să deschidă spectacolul cu un imn religios, cînd au văzut cum poliţiştii îl duc pe tînărul negru. Din ochi îi curgeau lacrimi. Cei mai mulţi actori erau înclinaţi să creadă că Logan plînge pentru că a fost arestat. Dar în adîncul sufletului lor ei cunoşteau adevăratul motiv al acestor lacrimi.

MOWRAY

Mowray îşi desfăcu cingătoarea de stambă, de un albastru spălăcit, care-i acoperea coapsele. Luă două găleţi cu apă şi o bucată mare de săpun, se duse în spatele casei şi se spălă cu nădejde. După aceea, îşi şterse trupşorul auriu-cafeniu cu un prosop moale, englezesc, şi se întoarse în casă.

Mama lui îl deprinsese să îmbrace haine europeneşti întotdeauna cînd se ducea undeva cu tatăl său sau cînd era trimis cu diferite însărcinări la biroul Companiei de export sau pe vapor — unul din acele mari vapoare care urcau în susul Nigerului şi se opreau şi în micul lor port. Mowray îşi îmbrăcă şi de data asta cea mai bună cămaşă albă şi pantalonii albi de ma-

rinar pe care îi cumpărase maică-sa cu puțin înainte de a muri.

Mama lui Mowray murise de curînd. Era negresă, o africană pursînge, însă Mowray era mulatru, pentru că avea un tată alb. Tatăl său lucra la bancă, mai exact, era președintele băncii, al singurei bănci care se afla pe o rază de o sută de mile în această parte a coastei, în delta toridă a fluviului Niger. In localitatea unde se afla banca erau foarte puțini albi. Cît despre mulatri, aceștia lipseau cu desăvîrșire.

Iată de ce ducea Mowray o viață atît de grea. El era aici singurul copil pe jumătate indigen, pe jumătate englez. Rudele negre ale mamei sale n-au vrut nici măcar să audă de el după moartea ei, iar tatăl nu avea rude în Africa. Rudele sale trăiau departe, în Anglia, și erau albi cu toții.

Cînd se întîmpla ca Mowray să iasă în afara îngrăditurii care despărțea cartierul albilor de orășelul indigen, micuții negri aruncau cu pietre în el pentru că era mulatru și locuia împreună cu albii. Cît timp trăise maică-sa, ea îi alunga și îl apăra pe Mowray; acum însă trebuia să se apere singur.

Respirînd aerul proaspăt al dimineții pe care soarele n-avusese încă vreme să-l încălzească, băiatul străbătu întinsa porțiune ocupată de așezările englezești, înconjurate de o palisadă, și se îndreptă spre colțul îndepărtat unde se găsea banca. Banca avea două intrări — una dinspre partea teritoriului îngrădit al așezării engleze, cealaltă, dinspre strada zgomotoasă a orășelului indigen.

Băiatul mergea și se gîndea : de ce albii ăștia se separă prin îngrădituri de africani, ca de niște animale sălbatice ? Numai servitorii și uneori femeile puteau pătrunde dincolo de această îngrăditură. Tatăl lui își adusese din nou în casă o indigenă tînără. Era aproape un copil, foarte sfioasă și firește nu atît de deșteaptă ca mama lui Mowray.

Banca era înțesată de lume — era o zi cînd în port intrau vapoare. Mowray venise aici să ia de la tatăl său o scrisoare pe care acesta dorea s-o trimită căpitanului unui vas. Tatăl lui ședea la o masă, iar în jurul mesei stăteau alți trei funcționari. Cînd Mowray deschise ușa, se auzi un zornăit de bani. Oamenii de lîngă masă numărau bani ; în fața lor se afla o grămadă de monede de aur. Ușa scîrțîi, și toți își întoarseră repede privirile într-acolo.

Clubul cărții digitale 2023

— Aşteaptă afară, Mowray, spuse tatăl său pe un ton aspru, acoperind cu mîinile monedele de aur de pe masă.

Băiatul ieşi în holul zgomotos al băncii. Probabil că nu doreau ca el să vadă aurul. Mowray ştia că englezii nu le permit africanilor din orăşel să aibă monede de aur. Pentru albi, aurul acesta era un lucru foarte important — ei vorbeau necontenit despre el, îl numărau într-una, îl împachetau cu grijă şi-l trimiteau undeva cu vapoarele; iar alteori, dimpotrivă, îl primeau din Anglia.

Dacă un negru fura bani de aur, era aruncat în închisoare pentru mai mulţi ani. Mowray ştia lucrul acesta. Şi privindu-şi mîinile aurii-arămii, se gîndi: „Poate că negrii mă urăsc tocmai pentru că pielea mea e de culoarea aurului..."

Din birou ieşi tatăl lui şi îi întinse o scrisoare.

— Ia asta, Mowray, şi du-o căpitanului Higgens, pe vasul Drury. Spune-i că-l aştept la ceai la ora patru.

— Bine, sir, răspunse Mowray.

Ieşi în strada din cartierul indigen şi se îndreptă spre fluviul unde se vedeau catargele şi coşurile unui mare vapor.

Portul îşi avea viaţa lui proprie. Femeile indigene vindeau alimente; băieţii aşteptau să-i vadă pe marinari coborînd pe ţărm. Troliurile huruiau, elevatoarele ridicau încărcătura — butoiaşe cu ulei de palmier şi baloturi cu boabe de cacao. Negri ca păcura, despuiaţi pînă la brîu, scăldaţi de sudoare, oamenii aşezau baloturile în plasele de frînghie; ridicate de elevator, încărcăturile se legănau lin, pluteau deasupra capetelor şi se lăsau în tambuchiul negru al calei. Sudoarea curgea şiroaie pe trupurile negre şi lucitoare ale hamalilor; picăturile de sudoare cădeau pe baloturile cu boabe de cacao şi împreună cu acestea plecau în depărtata Anglie; de acolo ele se vor întoarce sub formă de monede de aur, iar oamenii albi de la bancă vor număra şi răsnumăra plăcuţele de aur, de parcă acestea ar fi fost lucrul cel mai de preţ pe lume.

Mowray se căţără pe scara aproape verticală, oscilantă, a vasului pînă cînd ajunse pe punte, trecu pe lîngă marinarii care stăteau cu coatele rezemate de balustradă şi se urcă pe puntea căpitanului. Căpitanul luă tăcut scrisoarea din mîna băiatului oacheş.

Coborînd pe punte, Mowray îşi aruncă ochii în fundul tambuchiului întunecos, unde dispă-

reau încărcăturile; acolo mişunau alţi oameni tuciurii, plini de sudoare, aşezînd baloturile care urmau să plece departe, în Anglia.

Pe puntea interioară, unul din marinarii albi îl apucă pe Mowray de umăr:

— Mă duci la o fată frumoasă?

Îl luase probabil pe Mowray drept unul dintre băieţii aceia indigeni pe care prostituatele îi trimit în port în zilele cînd soseau vasele străine, drept unul din acei băieţi care nu ştiu decît să spună două-trei fraze murdare în englezeşte şi să arate drumul pînă la casa fetei care i-a trimis. Dacă negresa îi place marinarului alb, e posibil ca acesta să-i arunce băiatului mijlocitor o monedă de aramă.

— Eu nu sînt mijlocitor, răspunse Mowray, smulgîndu-se din mîna marinarului şi coborînd scara oscilantă în fugă.

Pe ţărm, băieţii negri care-i pîndeau pe marinari ca să-i ducă la fetele care aşteptau prin apropiere în bordeie făcute din frunze de palmieri începură să-l zgîndăre pe Mowray şi să rîdă de el pentru că nu e nici negru, nici alb. Apoi îi aruncară o vorbă grea, de ocară. Mowray nu se putu stăpîni şi, întorcîndu-se, îl lovi peste obraz pe unul din cei ce-l jigniseră.

Dar băieţii din port nu ştiau să se bată cinstit. S-au aruncat cu toţii asupra lui Mowray, l-au bătut şi l-au lovit cu picioarele; pînă şi negresele care vindeau fructe şi dulciuri, şezînd pe vine, şi-au lăsat marfa şi le-au dat o mînă de ajutor băieţilor. Marinarii de pe bordul vasului englez, sprijinindu-se cu coatele de balustradă, priveau această scenă şi rîdeau.

Mowray izbuti să se smulgă în cele din urmă şi fugi urmărit de chiote şi rîsete. Pe strada mare, năpădită de buruieni, el se opri, îşi şterse sîngele care-i picura din nas şi îşi privi cu jale cămaşa murdărită şi ruptă în încăierare. Îl cuprinse amărăciunea cînd se gîndi cum a fost cu putinţă ca, în ciuda hainelor sale europeneşti, marinarul alb să-l ia drept un mijlocitor şi să-l roage să-i facă rost de o prostituată.

Micul mulatru rătăci agale pe strada principală a orăşelului indigen, pe lîngă banca unde lucra tatăl său, pe lîngă casa unde marinarilor proaspăt sosiţi li se vindeau papagali şi maimuţe, pe lîngă bătrînul arbore *baiamb* sub care se aciuaseră vînzătorii de vin de palmier cu bărăcile lor, apoi înspre locul unde sfîrşea oraşul şi începea pădurea. Pe o potecă îngustă, care şerpuia printre liane şi flori, Mowray se apro-

pie de locul unde apele liniştite ale golfului formau un mare lac. Pe malurile sale verzi, în nopţile cînd se ivea luna nouă, preoţii *obea* [1] executau dansurile lor rituale.

Mowray se opri, îşi scoase hainele şi intră în apa care-i răcori trupul plin de răni şi vînătăi. Era un înotător bun şi nu se temea de şerpi şi crocodili. Nu se temea de nimic. Numai de oameni se temea: de oameni albi, de oameni negri. Şi de aur...

„De ce e trupul meu de culoarea aurului? se gîndea el, făcînd pluta pe spate. De ce nu sînt negru ca mama sau alb ca tata? De ce sînt eu... aici îşi aminti de cuvîntul de ocară pe care i-l aruncaseră băieţii din port. De ce sînt eu o lepădătură?"

Trăgînd cu putere aer în piept şi oprindu-şi răsuflarea, Mowray, se scufundă în apă, pînă cînd trupul lui atinse fundul mîlos şi rece al golfului adînc.

„De-aş rămîne pentru totdeauna aici, în întuneric, în fundul lacului!" se gîndi el.

Dar împotriva voinţei sale, trupul lui, ca o

[1] Religia unor triburi din Guyana şi din Indiile de Vest britanice.

bucăţică de plută, ţîşni în sus şi razele fierbinţi ale soarelui îi mîngîiară din nou pielea cînd ieşi la suprafaţă, departe de ţărm. Înotă multă vreme în cerc — nu avea de loc chef să se întoarcă în casa în care tatăl său îl va pofti pe căpitan în salon şi-l va trata cu ceai iar el, Mowray şi fata indigenă cu care dormea tatăl lui, vor mînca în bucătărie, ca de obicei.

În cele din urmă, obosit şi flămînd, ieşind din apă, se culcă pe ţărmul cu iarbă mătăsoasă ca să se usuce la soare.

Apoi — poate pentru că avea numai doisprezece ani — Mowray izbucni în lacrimi. El îşi aduse aminte de mama lui care murise, îşi aduse aminte de tatăl lui care va ieşi curînd la pensie şi se va înapoia în Anglia, lăsîndu-l pe el aici, în Africa, unde nimeni nu avea nevoie de el.

Din pădure zburară două păsărele cu pene viu colorate, se lăsară pe una din crengile pomului sub care sta culcat Mowray şi începură să cînte. Ele nu ştiau că jos, pe iarbă, plînge un băieţaş. Nu le-au atras cîtuşi de puţin luarea-aminte sunetele ciudate care veneau de jos de la trupul auriu-arămiu şi plăpînd, culcat sub pom. Păsărelele îşi isprăviră cîntecul, săgetară aerul cu penele lor lucitoare şi dispărură.

Clubul cărţii digitale 2023

BERRY

Băieţaşul sosi cu trenul de ora patru, dar — închipuiţi-vă ! — era negru. Mistress Osborne fu prima care-l văzu, chiar din clipa cînd se dădea jos din căruţa cu care venise de la gară. În seara aceasta însă nu se mai putea face nimic — deoarece trenurile spre oraş circulau numai dimineaţa — aşa că mistress Osborne, pînă una alta, îl trimise la bucătărie ca să spele vasele. Se strînseseră adevărate grămezi. Fostul ajutor al bucătăresei, suedez de felul lui, plecase după micul dejun, fără s-o anunţe măcar că pleacă, lăsînd toate vraişte pe seama ei şi a bucătăresei. Telegrama trimisă dimineaţa de mistress Osborne la biroul de plasare din Jersey-City avusese un rezultat imediat, dar... se putea închipui

ceva mai negru? Pe bilet era scris numai numele: Milberry Jones.

Da, însă unde să-l culci ? Pînă acum, ajutorul bucătăresei dormise în aceeaşi cameră cu grădinarul — omul care îndeplinea totodată şi funcţia de şofer şi vedea, în general, de toate celelalte treburi ale gospodăriei. Dar nu se putea şti cum o să se poarte grădinarul cu negrul. Servitorii de astăzi au devenit atît de susceptibili — e din ce în ce mai greu să reţii în sat un lucrător mai priceput. Aşa se face că îndată după-masă, lăsîndu-l pe Milberry în bucătărie lîngă cazanul cu vase murdare, mistress Osborne apucă pe drumul cel mai scurt, peste pajiştea din jurul sanatoriului, spre vila doctorului Ranfield.

Pe cînd străbătea pădurea de pini şi arţari a sanatoriului, auzi rîsul copiilor care se jucau pe veranda mare, cu geamuri. Putu distinge chiar glasul uneia dintre doici care îi spunea unui copil : „Billy ! Astîmpără-te !“

Mistress Osborne mergea şi se gîndea că ar fi foarte bine dacă l-ar găsi pe doctorul Ranfield pe verandă. Altfel o să fie nevoită să bată la uşă şi — cine ştie ? — să se întîlnească chiar cu soţia doctorului... Şi ce n-ar fi dat să nu se-ntîmple

una ca asta! Infirmierele și toate femeile de serviciu din sanatoriul de vară pentru copii infirmi al doctorului Ranfield vorbeau de mult pe socoteala ei: unele susțineau că mistress Osborne e îndrăgostită de doctor, că se închină la el ca la o icoană, că-l soarbe cu privirea cînd îl întîlnește. Și parcă numai atît? Firește, nu era strop de adevăr în toate bîrfelile astea, își spunea mistress Osborne, cu toate că în adîncul sufletului o socotea pe Martha Ranfield, soția doctorului, cu totul nedemnă de bărbatul ei.

Dar orice ar fi spus gurile rele, mistress Osborne nu se ducea acum la doctorul Ranfield pentru o treabă neserioasă. Trebuia să-i ceară un sfat: ce să facă cu negrul care-i căzuse pe cap? Oricum, va fi nevoită să-l lase pînă a doua zi dimineață sau pînă în ziua cînd vor găsi pe altcineva care să servească la bucătărie. Pe de altă parte, băiatul nu face o impresie prea proastă — pare foarte la locul lui și cumsecade.

Doctorul Ranfield nu era acasă. Ușa o deschise soția lui, întîmpinînd-o cu multă răceală pe mistress Osborne și spuse că doctorul, ca de obicei, va face probabil vizita bolnavilor la ora opt seara. Poate că mistress Osborne dorește să aștepte pînă atunci?

— Bună seara!

Mistress Osborne făcu calea întoarsă, străbătînd din nou curtea învăluită în umbrele amurgului. De jos, dinspre plajă, se auzea vuietul surd al fluxului; pe cer răsărea luna nouă. Poate că doctorul rătăcește singur pe malul mării, se gîndi ea. „Ah, doctorul Ranfield, doctorul Ranfield..."

La ora opt, făcînd obișnuita vizită a bolnavilor, doctorul își aruncă ochii pe fereastră în camera econoamei, unde aceasta așeza rufele și le trecea pe-o notiță. Doctorul își întoarse spre ea fața tînără și împodobită cu o bărbuță deasă, și ațintindu-și asupra ei ochii mari și negri, spuse:

— Mi s-a spus, mistress Osborne, că m-ai căutat.

— Desigur, domnule doctor! gînguri cu veselie mistress Osborne. Trebuie rezolvată o problemă grea! După cum știți, azi dimineață băiatul de la bucătărie a plecat fără veste. Am telegrafiat în oraș, la biroul de plasare al servitorilor calificați, ca să ne trimită imediat pe cineva cu trenul de patru și, închipuiți-vă, ne-au trimis un negru! Pare de treabă, își cunoaște lungul nasului și toate celelalte, dar nu știu zău dacă

putem să-l primim la sanatoriul nostru. Dumneavoastră ce părere aveţi, domnule doctor ?

Doctorul Ranfield o privi gînditor pe mistress Osborne. Cugetă cîteva clipe, apoi, în loc să răspundă, întrebă :

— Dar ceilalţi servitori n-o să aibă nimic împotrivă ?

— Deocamdată nimeni nu zice nimic. La masă nu s-a întîmplat nimic. Mă întreb însă unde va dormi, domnule doctor !

— Da, da, spuse doctorul Ranfield, strîngînd din buze.

— Şi mai e ceva, domnule doctor, îl ţinem toată vara sau numai pînă cînd găsim pe altcineva ?

— Înţeleg, răspunse doctorul, căzînd din nou pe gînduri. Zici că e descurcăreţ ? Avem un pod... E gol acum, nu ? Cît îi plăteam noi fostului ajutor de la bucătărie ?

— Zece dolari pe săptămînă, răspunse mistress Osborne, ridicîndu-şi privirile spre doctor.

— Daţi-i negrului opt şi să rămînă, spuse doctorul. O singură clipă doar privi adînc — adînc, în ochii ei. Noapte bună. Se întoarse şi o lăsă singură. O lăsă singură-singură...

Şi astfel, Milberry Jones fu angajat la Sanatoriul de vară al doctorului, pentru copii infirmi.

. . . .

Milberry era un frumos tînăr negru, înalt, bun la suflet şi puternic. Aşa trebuia să fi fost la vîrsta de douăzeci de ani Paul Robeson. Numai că Milberry nu căpătase nici un fel de educaţie şcolară. În Sud, în statul lui natal Georgia, erau foarte puţine şcoli pentru negri. Iar în Nord sosise deabia de cîtva timp. Era bucuros că în sfîrşit a găsit de lucru — n-are nici o importanţă că e într-o fundătură, într-un sanatoriu pentru copii infirmi, pe o coastă pustie, la o depărtare de cinci mile de cea mai apropiată staţie de cale ferată. Milberry îşi amintea cum mai răbda de foame la Newark sau Jersey-City. Trebuia să muncească şi să mănînce.

Milberry nu ştia carte, dar nu era lipsit de inteligenţă. Cu timpul se deprinsese să vadă într-o clipă cu cine are de-a face şi se descurca cu uşurinţă din orice fel de situaţie. Aşa că el a înţeles foarte curînd că i se dă mult mai mult de lucru decît se putea cere pentru opt dolari pe săptămînă şi că fiecare caută să-l bruftuiască de cum se ivea ocazia potrivit tratamentului pe care albii îl aplicau în mod obişnuit negrilor.

Clubul cărţii digitale 2023

Milberry se scula la cinci şi jumătate, făcea focul la maşina de gătit pentru bucătăreasă, fierbea apa pentru cafeaua surorii ei mai mari, apoi se apuca să curăţe cartofi, ceapă sau mere. După micul dejun, spăla vasele, freca oalele şi tingirile, spăla podelele, aducea lemne pentru căminul din salon (ceea ce la drept vorbind, era obligaţia grădinarului, însă acesta o transmisese de mult lui Milberry). Cameristele, de asemenea, căpătaseră obiceiul să lase pe seama lui o parte din îndatoririle lor cum era ştersul tacîmurilor sau pregătirea apei cu gheaţă. Iar mistress Osborne veşnic găsea cîte ceva de lucru pentru Milberry (fără nici o legătură cu obligaţiile unui ajutor la bucătărie) : să facă curăţenie în pivniţă, să mute rufăria din şifoniere, să şteargă geamurile din sufragerie. Milberry înţelegea că toţi îl socotesc un animal de povară şi un găgăuţă, şi-l dispreţuiesc pentru că e „tuciuriu". Totuşi el îşi vedea de treabă şi căuta să nu se certe cu nimeni. Nu era uşor să găseşti de lucru, şi flămînzise destul tot căutînd să se angajeze undeva.

„În afară de asta — îşi spunea Milberry — pe albi nu-i poţi înţelege. Cred că există şi oameni buni printre ei, dar cei mai mulţi sînt răi.

Dar de ce se poartă aşa de rău cu mine ? Că doar nu le-am făcut nimic, absolut nimic..."

Dar nu munca îl apăsa pe Milberry, şi nici faptul că nimeni nu amintea că şi el are dreptul la zile libere şi la plată în plus pentru muncă suplimentară. Mai avusese prilejul să lucreze la stăpîni care îi storceau toată vlaga. Milberry era tulburat de un simţămînt ciudat, de gîndul vag că în acest sanatoriu e ceva care nu merge. Toţi îi inspirau aici teamă, toţi în afară de bieţii copii infirmi care, ca şi el, nimeriseră aici fără voia lor.

Poate că motivul trebuia căutat în părăsirea şi paragina în care era lăsat acest loc de coastă, unde de jur împrejur nu erau decît pini, tufişuri şi nisip... Nu — îşi spunea Milberry — motivul nu era acesta ; pur şi simplu faptul că toate erau oarecum stranii aici : şi doctorul care conducea sanatoriul cu ochi de femeie şi cu o barbă ca de actor de cinema, şi infirmerele care veşnic fac nazuri şi se plîng ba de hrană proastă, ba de mucoşii nesuferiţi pe care trebuie să-i îngrijească. Apoi discuţiile care se învîrteau veşnic în jurul aceleiaşi probleme : cui îi mai face curte doctorul ? Sau economa, mistress Osborne : se umflă mereu în pene, de nu-i mai ajunge nimeni

nici cu prăjina la nas, afară de doctor... Sau toţi servitorii albi : veşnic sînt nemulţumiţi de ceva, ba de leafă, ba de faptul că e departe pînă la oraş... Unde mai pui că înjură mereu pe cîte cineva : pe doctor, pe sora primară, pe bucătăreasă sau pe mistress Osborne.

„E ceva în neregulă aici, îşi spunea Milberry. Lucru ciudat : copiii sînt întotdeauna hrăniţi prost, dar ori de cîte ori vin părinţii sau soseşte vreun nou copil infirm, în zilele acelea mîncarea e cu totul alta ! Cum pleacă oaspeţii, cum se întorc toate la locul lor. Nu e un sanatoriu, ci o prăvălie, iar acest doctor Ranfield e pur şi simplu un şarlatan. Bieţii copii !"

Milberry avea dreptate. Sanatoriul de vară al doctorului Ranfield era o întreprindere foarte rentabilă. Aici veneau copiii bolnavi ai oamenilor cu mijloace modeste, care nu puteau plăti mult pentru tratament, cu toate că plăteau mult prea scump, dacă ţinem seama de ceea ce căpătau copiii lor în schimbul acestor bani. Stînd la bucătărie Milberry vedea cum se desfac cele mai scumpe cutii de conserve pentru oaspeţi, iar copiilor le rămînea tot ce era mai ieftin şi mai prost. Această lipsă de cinste nu era pe placul lui Milberry. Uneori el se gîndea chiar să lase

toate baltă şi să fugă, şi cu siguranţă că ar fi făcut-o dacă nu ar fi fost copiii la mijloc.

Adevărul este că aceştia se simţeau foarte legaţi de Milberry.

Într-o după-amiază, în una din acele rare clipe libere de care avea parte uneori în intervalul dintre micul dejun şi prînz, Milberry ieşi să se plimbe şi ajunse pînă la locul de pe plajă unde se jucau copiii. Cei care puteau umbla se jucau în nisip, ceilalţi urmăreau jocul, şezînd în cărucioare. Cerul era puţin acoperit, nisipul părea cenuşiu. Deodată începu ploaia. Infirmierele îl văzură pe Milberry şi începură să-l strige ca să le ajute să ducă mai repede copiii în casă. Aceasta, de fapt, era obligaţia grădinarului, dar el nu era pe aproape. Unii din copii erau destul de grei şi infirmierele nu puteau să-i ridice în braţe şi să-i aşeze în cărucioare. Alţii, cu toate că puteau umbla singuri, nu se puteau mişca repede. Milberry începu să-i transporte unul cîte unul, sau chiar cîte doi o dată, ca un cal bun şi ascultător, pînă cînd îi duse pe toţi pe veranda acoperită a sanatoriului. Copiilor le plăcu grozav acest călărit pe umerii largi ai lui Milberry sau faptul că-i purtase în braţele lui vînjoase, sub stropii calzi ai ploii.

— Vino să te joci cu noi, spuse unul din copii, cînd erau cu toții la adăpost pe verandă sub supravegherea infirmierelor și Milberry se pregătea să plece.

— Vino negreșit, spuse un altul.

A doua zi, la aceeași oră, Milberry veni din nou pe plajă și de data aceasta se jucă cu copiii. La început, infirmierele, miss Baxter și mistress Hill, nu știau ce atitudine să ia, dar văzînd entuziasmul copiilor, i-au permis lui Milberry să rămînă. Cînd însă sosi timpul ca bolnavii să se întoarcă la sanatoriu ca să se odihnească înainte de masă, Milberry scuti infirmierele de neplăcuta obligație de a împinge cărucioarele cu bolnavi. Iar pe copiii care șchiopătau cu picioarele lor schilodite, strînse în aparate ortopedice, el îi ajuta să meargă, ținîndu-i de mînă.

Milberry își făcu din asta un obicei. In zilele însorite, le povestea copiilor pe plajă povești atrăgătoare și născocea fel de fel de glume, iar pe vreme ploioasă, cînd copiii rămîneau pe verandă, el le cînta cîntecele bătrînești ale negrilor din Sud, care le plăceau atît de mult.

Milberry se ducea pe plajă ca să se joace cu copiii aproape în fiecare după-masă, după ce spăla vasele și se spăla cu grijă pe mîini. Lipsea numai în zilele cînd mistress Osborne îi

dădea o însărcinare urgentă la această oră — să schimbe apa în vasele cu flori sau să spele băile.

Copiii se împrieteniseră cu Milberry și-l iubeau din tot sufletul. Ii spuneau Berry și-l înlănțuiau cu mînuțele pe după gît.

Oamenii mari vorbeau cu Milberry numai atunci cînd voiau să-i ordone ceva sau să rîdă de pielea lui neagră, de felul lui de-a vorbi tărăgănat ca-n Sud, de faptul că pronunța greșit unele cuvinte. Copiilor însă le era indiferent cum vorbește Milberry. Lor le plăceau cîntecele și poveștile lui.

Milberry însuși compunea povești și diferite istorioare pentru ei, pentru că și el se atașase foarte mult de micii invalizi.

Vara era pe sfîrșite. Sosi luna august. In septembrie sanatoriul se închidea; dar nenorocirea se abătu pe capul lui Milberry mai înainte.

Ultima săptămînă din august fu ploioasă. Copiii nu părăseau veranda. Intr-o după-amiază, însă, apăru deodată soarele, strălucitor și prietenos. Marea deveni din nou albastră, nisipul umed al plajei începu din nou să scînteieze. Miss Baxter (care între timp se convinsese pe deplin că este obligația directă a lui Milberry

să-i ajute la copii) se duse după el la bucătărie. Milberry nu terminase încă de spălat vasele după micul dejun.

— Berry — spuse ea — ne pregătim să-i scoatem pe copii pe plajă. Cum isprăveşti, vino să ne ajuţi să scoatem cărucioarele.

— Am înţeles, miss, răspunse Berry.

Cînd sosi pe verandă, acolo domnea o însufleţire neobişnuită. Copiii se bucurau că mai au o dată prilejul să se joace la soare. Micii cocoşaţi zburdau, strigau şi băteau din palme, micii paralitici rîdeau cristalin în cărucioarele lor. Cei care puteau umbla coborîseră deja în grădină şi aşteptau pe cărare.

— Bună ziua, Berry! strigau copiii.

— Berry, Berry, vino încoace! îl chemau care mai de care pe tînărul negru.

Berry le răspundea la toţi, surîzînd mulţumit.

Pînă la plajă nu mai erau decît cîteva sute de paşi. Pe aleea asfaltată puteau fi împinse două cărucioare în acelaşi timp. Unii copii conduceau singuri cărucioarele. În afară de infirmiere, de data aceasta mai dădea o mînă de ajutor şi grădinarul; trebuiau să se grăbească, ca să prindă soarele înainte de a se ascunde din nou în nori.

— Pe mine, pe mine, ia-mă pe mine, Berry! strigă un băieţaş aşezat într-un cărucior.

— Te iau, cum de nu, răspunse negrul prietenos.

Cînd însă Berry începu să împingă cu grijă căruciorul pe trepte, băieţaşul, negăsindu-şi astîmpăr de atîta bucurie, se aplecă rîzînd şi-şi pierdu echilibrul. Berry văzu aceasta, vru să-l prindă şi scăpă căruciorul din mînă. Restul s-a petrecut cu o iuţeală de fulger: băieţaşul căzu într-o parte, pe marginea gazonului, căruciorul căzu în cealaltă parte, cu zgomot, pe aleea asfaltată. Speteaza căruciorului se desprinse, trosnind. Băieţaşul, răsturnat în iarbă, plîngea cu hohote.

— Dumnezeule! Ce s-a întîmplat?

Alergară infirmierele, grădinarul, ba chiar şi mistress Osborne.

Berry ridică copilul care plîngînd mai mult de spaimă decît de durere, îi înlănţui gîtul tremurînd tot.

— Bietul de tine! îl liniştea prietenos Berry. Te-ai lovit! Iartă-mă.

Dar infirmierele erau cuprinse de furie — ele erau doar acelea care răspundeau de copii. Cît

despre mistress Osborne, ea se duse în fugă, bineînțeles, la doctorul Ranfield.

Băiețașul îl ținea strîns pe Berry și pentru nimic în lume nu voia să se ducă la infirmiere. Cînd apăru doctorul Ranfield, el încetă de a mai plînge; suspina numai din cînd în cînd. Îl ținea strîns pe Milberry de gît.

— Dă încoace copilul! spuse doctorul cu voce aspră, îndreptînd spre Milberry vîrful ascuțit al bărbii sale castanii; (parcă și vedea părinții furioși, ancheta judecătorească, reputația pierdută a sanatoriului).

Cînd însă doctorul încercă să ia copilul, acesta începu să se opună cu desperare și izbucni din nou în lacrimi. Nu voia cu nici un preț să se despartă de Berry. Cu toate puterile ce-i mai rămăseseră în piciorușele lui schilodite, el căuta să scape de doctor.

— Dă încoace copilul, n-auzi! strigă din nou doctorul. Du-l imediat în cabinetul meu și așază-l pe divan. Apoi punîndu-și ochelarii pe nas: Negru afurisit! Ce nepăsare revoltătoare! Iar dumneata, miss Baxter — o străfulgeră doctorul cu privirea — cu dumneata o să stau de vorbă mai tîrziu...

Examenul arătă că în urma căderii, copilul nu avusese nimic de suferit. Avea picioarele schilodite și diformate din naștere; mai rău decît atît nu se putea. Șira spinării, din fericire, se dovedise rezistentă.

Doctorul însă nu încetă de a spune:

— Nepăsare criminală! Nepăsare criminală!

Iar mistress Osborne îi ținea isonul:

— Da! Da! Groaznic! Groaznic!

Toți, într-un glas, îl învinuiau pe Milberry.

Tînărul negru era deznădăjduit. Dar sentimentele lui nu interesau pe nimeni. Toți spuneau:

— Ce gură-cască! A răsturnat copilul!

— Să fie concediat! Chiar astăzi! Îi porunci doctorul Ranfield economei. Negru tîmpit! Reține-i zece dolari pentru că a stricat căruciorul.

— Nu primește decît opt, spuse mistress Osborne.

— Bine, reține-i opt.

Și astfel, fără să-și primească măcar leafa pentru ultima săptămînă, Milberry plecă la Jersey-City.

ÎNTR-O VINERI DIMINEAȚĂ

Nancy Lee nu află dintr-o dată minunata veste. La început nu au fost decît niște aluzii vagi, zvonuri care au ajuns la ea pe căi ocolite și deodată toate s-au adeverit, transformîndu-se într-o realitate neîndoielnică, neînchipuit de frumoasă: premiul îi fusese decernat ei!

Nancy era o fată liniștită și cumpănită și de aceea nu împărtăși nimănui bucuria ei, deși toată școala vuia și zumzăia ca un stup de albine. Care mai de care își dădea cu părerea, răspîndea zvonurile mai departe, ba chiar transmitea știri, chipurile pe deplin întemeiate, cu toate că de fapt nu aveau nici un temei, pentru că nimeni nu știa încă precis cine anume va căpăta în acest an bursa Școlii de pictură.

E adevărat, tabloul pe care-l prezentase Nancy Lee la concurs era atît de frumos, atît de clar era desenul și atît de vii și armonioase culorile, încît se părea că dintre toți absolvenții școlii secundare care purta numele lui George Washington numai Nancy s-ar fi putut gîndi că va căpăta premiul Clubului de pictură. Dar cîte nu se pot întîmpla! Anul trecut, de pildă, nimeni nu se așteptase că bursa și dreptul de a intra în Școala de pictură îi vor reveni lui Jo Williams pentru desenul său modernist, foarte ciudat, reprezentînd un pod suspendat. Privind la tablou, la prima vedere era chiar destul de anevoios să-ți dai seama că e vorba de un pod; pentru asta trebuia să te bizui serios pe imaginație. Și totuși Jo Williams fusese premiat: la marele banchet din hotelul „Trandafirul parcului", el fusese sărbătorit de pictorii din localitate, de clubul femeilor și de întreaga elită a societății. Acum Jo este premiant al Școlii de pictură, singura din oraș.

Nancy Lee Johnson era negresă; nu trecuseră decît cîțiva ani de cînd venise aici din statele din Sud. Dar colegii ei de școală aproape că uitaseră de asta. Deși avea pielea neagră, Nancy Lee era o fată tare frumușică și foarte capabilă

şi lua parte cu înflăcărare la viaţa şcolii. Învăţa foarte bine, se pricepea la baschet-bal şi cînta în corul claselor superioare (avea o voce plăcută, catifelată). Era modestă, nu căuta niciodată să arate că e mai cu moţ, iar felul ei atrăgător de a fi era singurul lucru care o distingea dintre colegii ei de şcoală. Şi se prea poate ca tocmai din această pricină nimeni din cei de la şcoală să nu se gîndească la culoarea pielii ei.

Unde mai pui că, uneori, însăşi Nancy Lee uita că e negresă. Iubea şcoala şi pe colegii ei. Se simţea mai cu seamă legată de miss Dietrich, profesoara de desen, o femeie înaltă, cu părul roşcat, care o învăţase pe Nancy să iubească ordinea şi perseverenţa în muncă, să înţeleagă farmecul progresului realizat pas cu pas şi să ducă astfel întotdeauna lucrul la bun sfîrşit. Priveşti şi ai deodată în faţa ochilor un tablou isprăvit: un ornament căruia nu-i mai lipseşte nimic sau un tipar decupat pentru gravură, acolo unde pînă acum nu era decît ideea şi o bucată de linoleum neted; pe linoleum au apărut culori, s-a făcut o imprimare de probă şi, în sfîrşit, desenul se aşterne pe hîrtie curat, fin, frumos, neaşteptat, intru nimic asemănător cu

cele de pînă acum; o simplă bucată de hîrtie a căpătat înţelesul pe care numai Nancy putea să i-l împrumute. În aceasta stă de fapt şi bucuria muncii creatoare: să creezi ceea ce nimeni n-a mai creat pînă atunci.

Miss Dietrich făcea parte dintre profesoarele care ştiu să descopere şi să dezvolte în elevii lor cele mai frumoase înzestrări ale naturii — însă numai ceea ce le aparţinea lor şi nu este o imitaţie a altora. Lucrurile frumoase dar împrumutate de la alţii, chiar dacă e vorba de mari maeştri ca Michelangelo, nu ar fi putut-o mulţumi pe miss Dietrich; ea se străduia din răsputeri să sprijine căutările creatoare ale tinerilor şi tinerelor americane care locuiau în oraşul acela american — unul din oraşele obişnuite din Vestul de Mijloc.

Nancy Lee se mîndrea cu faptul că era americană — o americană provenită dintr-o familie de negri în vinele cărora curgea sîngele strămoşilor africani de altădată. Poposiseră pe pămîntul Americii cu atîta timp în urmă, încît nici nu se mai putea şti numărul generaţilor care trăiseră aici; totuşi, tatăl şi mama lui Nancy o învăţaseră pe fetiţă să iubească frumuseţea Africii, puterea ei, cîntecele ei, năvalnicele sale

fluvii, civilizaţia ei străveche şi măreaţă : primele urme de fier topit, piramidele. Iar miss Dietrich îi dezvăluise trăsăturile fine şi pline de umor ale sculpturii africane, arta străveche din Benin, Congo şi Makonde.

Tatăl fetiţei era factor poştal, iar mama, slujitoare la o misiune creată în scopuri de binefacere, lucra într-unul din cartierele foarte populate ale oraşului. Amîndoi îşi isprăviseră studiile într-un colegiu din Sud. Pe lîngă aceasta, mama ei căpătase o diplomă la una din universităţile din Nord. Asemenea celor mai mulţi americani de rînd, părinţii lui Nancy Lee erau oameni simpli, modeşti, care izbutiseră să-şi termine studiile numai datorită unei munci stăruitoare şi perseverente. Acum ei se trăduiau să facă fetiţei lor cît mai neted drumul spre învăţătură. Cum o să se mai bucure cînd vor afla că a fost premiată ! Dar Nancy Lee nu le spuse deocamdată nimic. Voia să le facă o surpriză. Şi apoi făgăduise să tacă.

Să tot fie cîteva zile de cînd miss Dietrich, cu totul din întîmplare, a întrebat-o pe Nancy ce culoare s-ar potrivi mai bine pentru cadrul tabloului ei. Aceasta a fost prima aluzie.

— Albastră, răspunsese Nancy. Tabloul fusese trimis pentru concurs la Clubul de pictură încă de acum o lună, dar Nancy avea impresia că tabloul e chiar în faţa ei aşa că alese culoarea albastră, pentru cadru, fără să stea prea prea mult pe gînduri. Pentru că tabloul acesta se născuse din sufletul ei, fusese visul ei care se prefăcuse într-o minunată realitate mulţumită ajutorului dat de miss Dietrich.

Nancy ştia că aceasta era cea mai bună acuarelă a ei din toţi cei patru ani de studii în clasa de pictură. Era fericită că tabloul i-a plăcut atît de mult profesoarei ei favorite şi că aceasta i-a dat voie să ia parte la concurs.

Nu era un tablou modernist — din acelea la care trebuie să te uiţi atent vreme îndelungată înainte de a pricepe ce anume vrea să înfăţişeze. Nu, era o scenă cu totul simplă dintr-o grădină publică : o zi de primăvară, mugurii nu se desfăcuseră încă, ramurile goale se conturau ca nişte dantele pe fondul cerului, iarba tînără era proaspătă şi verde ; în mijlocul tabloului, un stîlp, în vîrful lui un steag fluturînd, sub el se jucau copiii şi o bătrînă negresă şedea pe o bancă, aţintindu-şi privirile la steag.

Ce e drept, cam multe pentru un tablou de mici proporţii ; dar toate acestea nu păreau nici greoaie, nici prea migăloş exprimate în detalii, cum se întîmplă cu litografiile din calendare. Frumuseţea tabloului sta în caracterul vaporos, eteric, al desenului, în bucuria primăvăratică care cuprindea totul : cerul albastru, norii albi ca zăpada, aerul limpede. Bătrîna negresă era pe jumătate întoarsă ; ea se uita la steag — nu era nici o îndoială în această privinţă — iar steagul flutura falnic în bătaia vîntului de primăvară. Şi acelaşi vînt umfla, ca pe nişte pînze de corabie, rochiţele copiilor care se jucau în grădină.

Miss Dietrich o învăţase pe Nancy Lee să zugrăvească primăvara, oamenii şi vîntul — să le pună pe toate pe-o foaie de hîrtie albă obişnuită. Dar Miss Dietrich nu-i spusese niciodată lui Nancy; vezi să zugrăveşti toate astea aşa cum le-au zugrăvit şi alţii, înaintea ta. Ea lăsa fetei deplina libertate. Aşa se face că pe tablou apăruse bătrîna negresă cu ochii aţintiţi asupra steagului, fiindcă pentru Nancy, steagul, primăvara şi bătrîna alcătuiau un fel de triunghi plin de un tîlc anumit, adînc, în el era tăinuit visul ei sacru, pe care voia să-l destăinuiască oamenilor. Stelele albe pe fondul albastru al steagului, primăvara, copiii — viaţa care renaşte veşnic — şi o bătrînă. Va plăcea oare tabloul juriului concursului ?

Intr-o zi ploioasă de aprilie Nancy fu înştiinţată că miss O' Sheigh, înlocuitoarea directorului, o roagă pe Nancy Lee să vină în cabinetul ei după ore. In coridoare se îmbulzeau, aşteptînd să treacă ploaia, elevele care nu-şi luaseră umbrele şi trenciuri. Cerul era acoperit de nori cenuşii. Şi în sufletul lui Nancy Lee apărură deodată umbre cenuşii şi triste.

Nu se ştia vinovată cu nimic, dar apropiindu-se de uşa cabinetului directoarei, Nancy simţi totuşi un nod în gît. Poate că trîntea prea des şi prea zgomotos uşa dulăpiorului ei ? Poate că biletelul pe care-l scrisese în franţuzeşte în timpul lecţiei şi-l trimisese prietenei Sally nu a ajuns la ea şi a fost citit de miss O'Sheigh ? Sau poate că Nancy a căpătat o notă proastă la vreo materie şi n-o să i se mai dea voie să-şi termine studiile ? Chimia ! Nancy simţi un junghi în inimă.

Bătu la uşă.

— Intră ! se auzi o voce cunoscută, liniştită şi hotărîtă.

Miss O'Sheigh avea un fel al ei de a întîmpina prietenos pe oricine ar fi intrat la ea, chiar dacă acesta urma să primească vestea că a fost eliminat din şcoală.

— Stai jos, Nancy Lee Johnson, spuse miss O'Sheigh, cînd intră fata. Vreau să-ţi comunic ceva.

Nancy se aşeză pe scaun.

— Dar mai întîi trebuie să-mi făgăduieşti că deocamdată nu vei spune nimănui nimic.

— Făgăduiesc, miss O'Sheigh, spuse Nancy Lee, întrebîndu-se cu teamă cam despre ce-ar putea să fie vorba.

— Mai ai puţin şi termini şcoala, începu miss O'Sheigh. O să ne pară rău că va trebui să ne despărţim de tine. Ai fost o elevă exemplară, Nancy, şi vei fi trecută pe lista celor mai buni elevi ai şcolii noastre. Bănuiesc că ştii lucrul acesta.

O bătaie uşoară în uşă o întrerupse.

— Intră, spuse miss O'Sheigh. În cameră intră miss Dietrich.

— Permiteţi-mi să asist şi eu, spuse ea zîmbind.

— Poftiţi, îi spuse miss O'Sheigh. Tocmai îi spuneam lui Nancy Lee ce credem noi despre ea.

Nu am ajuns însă la chestiunea principală. Poate că doriţi să-i comunicaţi aceasta dumneavoastră, miss Dietrich?

Miss Dietrich se caracteriza întotdeauna prin franchețe.

— Nancy Lee — spuse ea — tabloul tău a fost premiat de Clubul de pictură.

Ochii fetiţei negre se făcură mari, inima îi sălta în piept şi ea simţi din nou un nod în gît. Încercă să surîdă, dar în locul zîmbetului ochii i se umplură de lacrimi.

— Dragă Nancy Lee — spuse miss O'Sheigh — ne bucurăm din tot sufletul. Şi bătrîna femeie albă strînse cu căldură mîna lui Nancy. Iar miss Dietrich strălucea toată de mîndrie pentru eleva ei.

În drum către casă, Nancy Lee parcă nu mergea ci dansa. Nici nu lua în seamă ploaia şi, de fapt, n-ar fi putut spune cum anume a ajuns acasă. Spera, totuşi, că s-a purtat cuviincios. Oricum, nu a vorbit cu nimeni, nu i-a şoptit nimănui un cuvînt despre taina ei. Stropii de ploaie, zîmbetele, lacrimile — toate s-au amestecat pe obrajii ei negri. Tare ar mai fi vrut să nu fie nimeni acasă. Înainte de a te întîlni cu tata şi cu mama, trebuie să-ţi vii puţin în fire,

să te linişteşti şi să capeţi înfăţişarea obişnuită. Altfel ei vor înţelege dintr-o dată că s-a-ntîmplat ceva neobişnuit. Iar Nancy trebuia să păstreze taina.

Invitînd-o pe Nancy în cabinetul ei, miss O'Sheigh dorea s-o prevină şi s-o pregătească. Bătrîna, buna subdirectoare, spunea întotdeauna că, după părerea ei, nu e bine să zăpăceşti capetele tinerelor fete cu lucruri neaşteptate, chiar dacă e vorba de premii. Ea dorea ca Nancy să afle din vreme că va fi premiată ca să nu treacă prin emoţii şi să nu pară speriată şi copleşită atunci cînd va trebui să-şi rostească cuvîntul de răspuns. De aceea, îi propuse lui Nancy Lee să se gîndească de cu vreme la ceea ce voia să spună. Va trebui să vorbească de două ori — dimineaţa, într-o vineri, la adunarea din sala de spectacole, unde se vor anunţa rezultatele concursului, şi în seara aceleiaşi zile la banchetul de la Clubul de pictură. Nancy Lee îi făgădui subdirectoarei să se gîndească bine la cuvîntarea pe care urma să o ţină.

După aceea, miss Dietrich o întrebă pe Nancy Lee despre părinţii ei şi cîte ceva despre ea însăşi — era posibil să fie nevoie de toate acestea pentru ziare. Nancy îi povesti cum cu şase ani

mai înainte, tatăl ei reuşise să se mute într-un post nou şi ei au venit aici din Sud; tatăl ei visa de mult ca Nancy să-şi termine studiile în Nord. Acum ei locuiau într-o suburbie modestă de negri, veneau cîteodată în oraş ca să vadă o piesă bună şi strîngeau bani ca s-o trimită pe Nancy la Şcoala de pictură dacă va reuşi să intre acolo. Bursa ar fi fost foarte nimerită, întrucît nu erau de loc înstăriţi.

„Acum mama o să-şi poată cumpăra un palton de iarnă, se gîndea Nancy Lee. În primul an de studii o să mă întreţin singură din bursă. Iar cînd voi fi la Şcoala de pictură, voi avea grijă să capăt şi alte burse — principalul este să intru!"

Şi în mintea lui Nancy Lee îşi făcură loc, ameţitoare, vise trandafirii, gînduri şi planuri îndrăzneţe: ce tablouri frumoase va picta pentru ea, pentru părinţii ei, pentru poporul negru — căci Nancy Lee încerca un sentiment de mîndrie profundă şi respect pentru poporul ei. Ea o vedea pe bătrîna negresă pe care o zugrăvise pe tablou (era bunica ei, care locuia în Sud), cu privirea îndreptată înspre stelele steagului. Negrii din America! Ei sînt supuşi persecuţiilor, discriminării rasiale, sînt chiar linşaţi, dar ste-

lele continuă să licărească pentru ei pe fondul albastru al steagului. Există oare pe lume un alt steag pe care să fie atît de multe stele? Nancy Lee căuta să-şi amintească toate steagurile văzute de ea în enciclopedii şi în manuale de geografie. Nu, nimeni nu avea un astfel de steag.

— „Prinde-ţi rădvanul de stea", cîntă Nancy Lee, dansînd sub stropii de ploaie. Dar cine, cine a creat un astfel de steag?

Şi iată că sosi şi dimineaţa de vineri, dimineaţa cînd toţi cei din lumea lui Nancy — şcoala, ziarele, mama şi tata — urmau să-i afle taina. Tatăl ei nu va putea veni la şcoală; el nu va auzi cine va fi premiat, nu va vedea tabloul expus pe estradă, nu va asculta cuvîntul de răspuns al lui Nancy Lee. Dar mama făgăduise să vină cu toate că nu putea înţelege de loc de ce stăruie atît de mult Nancy ca să vină neapărat la şcoală, vineri dimineaţă.

Cînd se întîmplă ceva foarte plăcut, nou şi neobişnuit care trebuie să-ţi schimbe viaţa cu desăvîrşire, e greu să adormi noaptea şi să nu te gîndeşti la asta, e greu să-ţi stăpîneşti bătăile înfrigurate ale inimii şi să faci aşa fel încît să nu simţi noduri în gît. Joi seara, Nancy şi-a făcut baie, şi-a periat părul pînă cînd acesta a devenit lucitor şi s-a vîrît repede în pat, gîndindu-se cu emoţie la ziua de vineri, o zi atît de însemnată pentru ea. În faţa a trei mii de elevi ai şcolii, numai ea va fi premiată, tabloul ei va fi recunoscut drept cel mai bun tablou pictat anul acesta de elevii şcolilor secundare din oraşul lor.

Scurtul ei cuvînt de răspuns era pregătit. Nancy îl mai repetă o dată în gînd — fireşte, nu cuvînt cu cuvînt, căci nu trebuie ca un discurs să pară învăţat pe de rost.

Cînd preşedintele juriului concursului organizat de Clubul de pictură îi va înmîna medalia şi diploma, ea va spune:

— Domnilor membri ai juriului şi membri ai Clubului de pictură! Doresc să vă mulţumesc pentru această răsplată care înseamnă atît de mult pentru mine cît şi pentru toţi oamenii de culoare care locuiesc în oraşul nostru, pentru că uneori ei îşi pierd încrederea în sine, se lasă cuprinşi de deznădejde şi sînt înclinaţi să creadă că discriminarea şi mizeria vor fi întotdeauna soarta lor. De aceea primesc astăzi această răsplată cu recunoştinţă şi mîndrie nu numai pentru mine, ci pentru întregul popor negru care

crede în deviza americană a posibilităţilor egale pentru toţi, în dreptate şi în stelele luminoase de pe steagul nostru. Îi mulţumesc lui miss Dietrich şi tuturor profesorilor mei pentru că mi-au ajutat să dobîndesc cunoştinţele şi îndemînarea necesară, căci lor şi nu altora datorez eu premierea de astăzi! Cînd am sosit din Sud în oraşul dumneavoastră nu ştiam cum mă veţi primi. Dar am fost primită bine. Mi-aţi dat posibilitatea să învăţ şi mi-aţi ajutat să-mi urmez calea pe care mi-am ales-o. Domnii membri ai juriului ştiu, desigur, că în fiecare săptămînă, la adunarea generală a şcolii, elevii şcolii noastre depun un jurămînt de credinţă steagului patriei noastre. Voi face totul pentru a fi vrednică de acest jurămînt, vrednică de ajutorul pe care mi l-au dat concetăţenii mei, fără să ţină seama de culoarea pielii şi de origine, după deviza noastră americană: „libertate şi dreptate pentru toţi"...

Acesta va fi cuvîntul ei de răspuns pe care îl va rosti dimineaţa în faţa tuturor elevilor şcolii. Cît de bucuroşi, cît de mîndri vor fi toţi colegii ei negri! De bună seamă, nu se vor mîndri mai puţin decît de succesele singurului jucător negru din echipa de fotbal a şcolii. Iar mama, fără îndoială, va plînge de bucurie. Şi

tot gîndindu-se astfel la minunata zi care o aştepta, Nancy Lee adormi.

O trezi soarele strălucitor de aprilie. La micul dejun părinţii o fixau cu priviri uimite şi întrebătoare şi nu puteau de loc înţelege bucuria care umplea de lumină ochii ei mari.

Apoi alergă la şcoală într-un suflet. Nici nu-şi dădu seama cum ajunse. Ceasul din turn arăta orele nouă fără cîteva minunte. Iată şi vechea, bine-cunoscuta clădire — lunguiaţă şi întinzîndu-se pe toate părţile: şcoala lor e cea mai mare din oraş. Uşile abia pot să înghită puhoiul de şcolari.

Sună clopoţelul. În clasă se face linişte. Profesoara deschide catalogul, dar înainte de a face apelul, îşi aruncă privirile în clasă şi le opreşte asupra lui Nancy.

— Nancy — spune ea — miss O'Sheigh te roagă să treci pe la dumneaei.

Profesoara strigă primele nume, se aud primele răspunsuri „prezent!", dar Nancy a şi ieşit din clasă. Probabil că au venit reporterii ziarelor, se gîndeşte ea. Poate că vor s-o fotografieze înainte de adunarea din sala de spectacole, care va avea loc numai la orele zece. (Anul trecut, fotografia elevului premiat fusese publicată

în ziarele de dimineață, o dată cu anunțarea rezultatului concursului.)

Nancy bătu la ușa cabinetului subdirectoarei.

— Intră.

Miss O'Sheigh ședea la masă. În afară de ea nu mai era nimeni în cameră. Era o liniște adîncă.

— Șezi, Nancy Lee, spuse subdirectoarea pe un ton serios.

Urmă o tăcere prelungă. Secundele se scurgeau insuportabil de încet.

— Nu știu cum să încep, Nancy, spuse într-un tîrziu bătrîna fără să-și ridice privirile de pe hîrtiile din fața ei. Sînt indignată, mi-e rușine de mine și de întregul nostru oraș... Se uită la fata cu pielea neagră care ședea în fața ei, îmbrăcată într-o rochiță albastră, curată. Tu nu vei primi premiul, Nancy.

În coridor se auzi clopoțelul care anunța că prima oră s-a terminat. Sunetul lui era aspru și lung, nesfîrșit de lung. Miss O'Sheigh tăcu din nou. Fetei cu pielea neagră care ședea pe scaun i se păru deodată că încăperea era strîmtă — îngrozitor de strîmtă și înnăbușitoare. Nu avu putere să rostească nici măcar un cuvînt.

— Cînd membrii juriului au aflat că ești negresă și-au schimbat hotărîrea, rosti în sfîrșit miss O'Sheigh după o pauză.

Și Nancy Lee iar nu putu să răspundă nimic; se înăbușea.

— Iată scrisoarea juriului. Miss O'Sheigh ridică o hîrtie de pe masă și citi cu voce tare partea de la sfîrșit:

— *„După părerea noastră ar fi mult mai indicat pentru viitor ca la înmînarea premiilor să se respecte o anumită ordine a școlilor secundare din oraș. Lucrul acesta este cu atît mai de dorit, cu cît candidata aleasă s-a dovedit a fi o negresă — o neînțelegere care putea fi lesne înlăturată dacă am fi fost puși la curent la timp. Pînă acum, Școala de pictură nu a primit elevi de culoare și orice abatere de la această regulă nu ar face decît să creeze dificultăți în plus tuturor celor implicați în aceasta. Apreciem foarte mult talentul și aptitudinile elevei Nancy Lee Johnson, dar nu socotim posibil să i se acorde premiul Clubului de pictură."*

Miss O'Sheigh puse scrisoarea pe masă.

— Îmi vine foarte greu să-ți spun toate acestea, Nancy Lee, spuse ea.

— Dar cuvîntarea mea?... întrebă cu greutate Nancy, eu doream tocmai să... Cuvintele i se opreau în gîtlej. Voiam să spun despre America...

Miss O'Sheigh se ridică de pe scaun și ducîndu-se la fereastră începu să privească stratul de lalele primăvăratice din mijlocul curții.

— Eu credeam... Premiul va fi doar înmînat la adunarea școlii... după jurămînt... bîlbîia fetița cu înfrigurare, și voiam să amintesc în cuvîntarea mea jurămîntul de credință față de steagul nostru... Știți, miss O'Sheigh, partea aceea unde se vorbește despre libertatea și dreptatea pentru toți...

— Da, știu, spuse miss O'Sheigh întorcîndu-se încet către Nancy. O privi din nou în ochi. Știu. Dar America, Nancy, este ceea ce o facem noi să fie, noi cei care credem în ea. Eu sînt irlandeză. A fost o vreme — poate că tu nici nu știi despre asta, Nancy Lee — a fost o vreme cînd nouă ni se spunea „irlandezi murdari“ și în orașele mari cete de huligani ne insultau pe străzi și ne cereau să ne întoarcem de unde am venit. Noi n-am plecat însă. Nu ne-am dat bătuți, deoarece credeam în visul american precum și în faptul că putem transforma acest vis

în realitate. Da, în fața noastră sînt multe greutăți. Nespus de multe. Da, vor fi și dezamăgiri. Da, trebuie să mai luptăm pentru democrație. Iată cum stau lucrurile, Nancy Lee. In țara noastră, democrația mai trebuie apărată. Lucrul acesta trebuie să-l faci tu, Nancy. Il voi face și eu. Și pentru asta trebuie să ne amintim mereu de Declarația de independență, de cuvintele lui Lincoln și de stelele de pe steagul nostru! Cei care ți-au refuzat dreptul de a primi acest premiu nu înțeleg semnificația stelelor de pe steagul nostru. Este însă de datoria noastră să-i facem să înțeleagă. Sînt profesoară la una din școlile din orașul nostru și în conferința profesorilor voi cere să fie desființat obiceiul potrivit căruia un elev care merită să fie premiat să nu-și primească drepturile din cauza apartenenței rasiale și a culorii pielii sale.

Deodată, miss O'Sheigh tăcu. Privirea ochilor ei albaștri și senini întîlni privirea fetei care ședea în fața ei. Ochii bătrînei femei scînteiau de hotărîre și curaj.

— Ridică fruntea, Nancy Lee, și zîmbește-mi.

In spatele subdirectoarei, prin fereastra deschisă, se vedea pajiștea verde și stratul de lalele. Razele soarelui scînteiau în părul cărunt al

femeii albe și glasul ei pătrundea pînă în sufletul lui Nancy Lee, chemînd la viață puterea și curajul. Așa trebuie să fi fost aboliționiștii care credeau în libertate în timpul sclavajului. Așa trebuie să fi fost primii învățători albi, plecați în cele mai îndepărtate regiuni din Sud pentru a-i învăța carte pe sclavii eliberați. Așa trebuie să fie toți cei care luptă împotriva ignoranței, a prejudecăților și urii, împotriva murdăriei care pătează stelele de pe steag.

Nancy Lee ridică fruntea și zîmbi. Se auzi clopoțelul chemînd toată lumea la adunarea școlii. Împreună cu alți elevi, Nancy Lee se îndreptă pe coridorul lung spre sala de festivități.

„Mai sînt și alte burse, se gîndea ea. Există școli de pictură și în alte orașe. Acest prim insucces al meu nu mă va opri. Dar cînd mă voi face mare, voi lupta ca nici unul din elevi să nu treacă prin ce am trecut eu. Iar oameni ca miss O'Sheigh mă vor ajuta."

Nancy își ocupă locul printre elevii din clasele superioare. Ușile sălii se închiseră. Directorul școlii se urcă pe scenă; toată lumea se sculă în picioare în fața steagului de pe estradă.

O mînă pusă pe inimă, cealaltă îndreptată spre steag. Trei mii de glasuri repetară formula

jurămîntului și, printre acestea, glasul negresei cu obrajii scăldați în lacrimi.

— ...națiune unitară și indestructibilă, libertate și dreptate pentru toți...

„Așa trebuie să facem țara noastră", se gîndi ea.

PROFESORUL

La orele şase fix seara un mare automobil se opri în faţa hotelului „Booker T. Washington". Din automobil coborî un şofer alb îmbrăcat în uniformă şi se îndreptă spre vestibulul hotelului ca să se intereseze la portar de un oarecare profesor de culoare pe nume T. Walton Brown. Profesorul însă aştepta dichisit, cu fular alb şi palton negru peste hainele sale de seară — nu mai rămînea decît să-şi încheie nasturii. Văzîndu-l pe şofer, profesorul se apropie de el şi, cu oarecare timiditate în glas, îl întrebă :

— Maşina lui mister Chandler ?

— Da, sir, răspunse şoferul alb, negrului mărunţel şi elegant. Sînteţi doctorul Walton Brown?

— Da, eu sînt, răspunse profesorul zîmbind şi înclinîndu-se uşor.

Curtenitor, şoferul îi deschise profesorului uşa care dădea în stradă, apoi alergînd la automobil, deschise larg portiera. În cabină şi chiar lîngă scara maşinii se aprinseră cîteva becuri sclipitoare. Instalîndu-se în maşină, profesorul se văzu înconjurat de perne moi, covoare pufoase şi vaze de cristal cu flori.

Şoferul înveli grijuliu picioarele profesorului cu o pătură îmblănită, închise uşa maşinii şi se aşează pe locul său de la volan, despărţit de călători printr-un perete de sticlă. Automobilul porni fără zgomot.

De la ferestrele vestibulului sărăcăciosului hotel pentru negri „Booker T.Washington", cîţiva negri îmbrăcaţi sărăcăcios urmăreau miraţi această scenă.

— Trebuie să fie un grangur, altfel nu se poate, observă unul din ei.

Doi copii zdrenţăroşi tăiară drumul maşinii. Şoferul frînă ; lumina strălucitoare a farurilor lunecă pe zdrenţele jalnice, pe feţele cenuşii şi pe picioarele subţiri ale copiilor. Maşina întoarse după colţ şi o luă la goană pe strada principală a cartierului negrilor, pe lîngă berării, bu-

feturi, case de împrumut, cinematografe ieftine, frizerii şi alte prăvălii sărăcăcioase a căror permanentă clientelă erau negri săraci de prin partea locului.

Şezînd în maşină, doctorul T. Walton Brown se gîndea cu amărăciune că în toate oraşele mari ale Vestului Mijlociu pe unde trecuse cu prilejul turneului de conferinţe în folosul colegiului său, străzile principale ale cartierelor negrilor ofereau întotdeauna un spectacol jalnic şi puţin atrăgător : birturi, case de împrumut, berării şi, fireşte, case de toleranţă — dar acestea, cel puţin, nu aveau firme.

Profesorul îşi întoarse faţa ca să nu vadă strada sărăcăcioasă şi murdară, atît de tipică pentru un ghetou negru. El încearcă să se uite drept înainte, prin peretele de sticlă, spre ceafa arcuită cu demnitate a şoferului alb îmbrăcat în uniformă. Îmbrăcat în frac, cu un fular alb ca zăpada la gît, din care cauză faţa lui părea şi mai neagră, profesorul se simţi tare bine sub pătura îmblănită care-i învelea picioarele. Şi cu toate acestea se simţea destul de tulburat la gîndul că pe străzile oraşului situat chiar lîngă graniţa cu statele din Sud, el, un negru merge într-un luxos automobil, condus de un şofer alb.

„Ştie doar toată lumea — se liniştea el — că aceasta e maşina ministrului Chandler, un om bogat şi influent. Nu, aici nu mi se poate întîmpla nimic rău. Chandler-ii sînt vestiţi nu numai în Vestul Mijlociu, dar şi în statele din Sud. E una din cele mai bogate familii din America. Sînt vestiţi prin binefacerile pe care le împrăştie cu dărnicie în dreapta şi în stînga şi cărora, fireşte, li se face atîta reclamă. Chandler-ii au un cuvînt greu de spus în ceea ce priveşte luminarea negrilor. Asta şi explică pentru ce mă duc astăzi la ei, la masă, răspunzînd la amabila lor invitaţie."

Adevărul este că în ultima vreme influenta familie manifesta interes faţă de colegiul unde preda profesorul. Chandler-ii îşi puseseră în gînd să-l transforme într-unul din cele mai mari instituţii de învăţămînt superior pentru negri. Catedra de sociologie, condusă de profesor, le atrăsese în mod deosebit atenţia ; intenţia lor era să o transsforme într-un centru de cercetări ştiinţifice. Pentru conducerea acestei activităţi, fireşte, era nevoie de un om care să satisfacă anumite cerinţe — un savant cu renume, cu gradul de doctor şi cu anumite realizări în acest domeniu, ca de pildă el, doctorul T. Walton Brown.

Cartea acestuia, *Sociologia prejudecăţilor* (lucrare extrem de moderată şi precautâ) atrăsese atenţia comitetului Chandler. Un reprezentant al acestei filantropice organizaţii vizită colegiul şi stătu de vorbă cu profesorul despre cartea şi concepţiile lui.

Reprezentantul ajunsese la concluzia că profesorul Brown e un învăţat distins, pentru că aproape în toate chestiunile atinse în cursul discuţiei, punctul de vedere al profesorului coincidea întru totul cu punctul său propriu de vedere.

„Un tînăr negru cu judecată sănătoasă şi pe care te poţi bizui" — aşa îl caracterizase el pe doctorul Brown în faţa comitetului Chandler.

Mister şi missis Ralph. P. Chandler, aflînd că profesorul se află în oraşul lor unde va ţine o conferinţă în una din bisericile negrilor, îl invitară în splendida lor vilă. De aceea, trimiseseră după el maşina la hotelul pentru negri „Booker T. Washington", unde din robinete, în loc de apă fierbinte curgea apă rece, unde sertarele dulapurilor nu se deschideau, unde temperatura din cameră era atît de coborîtă încît e de mirare că profesorul nu se îmbolnăvise în timp ce se

îmbrăca în vederea mesei la care fusese invitat de Chandler-i şi în sfîrşit unde oamenii de serviciu, în speranţa unui mic bacşiş, îi oferiseră profesorului, de două ori în seara aceea, whisky şi femei.

Acum însă profesorul şedea în automobilul mare şi bine încălzit iar maşina nu mai gonea pe străzile mizerabile şi murdare ale gheto-ului negru, ci de-a lungul unui bulevard minunat. Profesorul era bucuros că lăsase în urmă cartierele negrilor. Îi era ruşine de şoferul alb pentru sărăcăciosul hotel unde se oprise, într-un sector al oraşului care aproape că ar fi putut fi numit sectorul caselor de toleranţă.

Dar ce să-i faci ? In acest oraş american, pînă şi cel mai cult şi instruit negru nu avea voie să tragă la un hotel pentru albi. Chiar şi vestita Marian Anderson, atunci cînd dădea cîte un concert în acest oraş, nu putea obţine o cameră într-un hotel mai ca lumea (ziarele negrilor scriseseră la timp despre asta).

Oftînd, profesorul începu să privească prin ferestrele maşinii la gazonul îngrijit şi la casele frumoase ale albilor, aşezate de o parte şi de alta a bulevardului larg, luminat de felinare strălucitoare.

Pe urmă, mașina ieși pe un drum elegant din afara orașului. Aici nu se mai vedeau case — numai garduri împletite cu iederă, tufe, tunse cu grijă și pîlcuri de pomi care vesteau că dincolo de ei, undeva în fund, se ascund nu numai vile frumoase, dar și moșii întinse. Mașina coti pe o alee presărată cu pietriș mărunt, trecu nebunește pe lîngă căsuța paznicului, prin parcul cu fîntîni arteziene și se opri în fața intrării unei case mari cît un hotel. Lumina palidă a marelui felinar de la intrare căzu pe caroseria lucitoare, lăcuită în negru și nichelată a automobilului. Șoferul sări sprinten din cabină și deschise ușa mașinii în fața profesorului. Lacheul — un englez, îl întîmpină pe oaspete la intrare și-i luă paltonul, pălăria și fularul. Pe urmă îl conduse pe profesor într-un salon încăpător unde, în fața focului viu din cămin, stăteau de vorbă doi domni și o doamnă.

Intrînd, profesorul se opri nehotărît, pentru că nu cunoștea pe nici unul din cei prezenți. Dar mister și missis Chandler se grăbiră să-l întîmpine, prezentîndu-se și strîngîndu-i mîna. Pe urmă îi prezentară profesorului pe celălalt musafir al lor, pe mister Bulwick de la colegiul orășenesc din localitate — de la colegiul în care,

după cum își aminti doctorul Brown, negrii nu erau admiși.

— Încîntat să fac cunoștință cu dumneavoastră, spuse doctorul Bulwick. Și eu sînt sociolog.

— Am avut plăcerea să aud despre dumneavoastră, răspunse doctorul Brown curtenitor.

Lacheul aduse o cană de argint cu vin de Xeres. Toți se așezară și albii începură o conversație amabilă despre turneul de conferințe al doctorului, întrebîndu-l dacă are un număr mare de ascultători, dacă la conferințele lui iau parte numai negrii sau și albii, dacă ascultătorii manifestă interes față de colegiu și dacă donațiile sînt mari.

După aceea, doctorul Bulwick începu să-l întrebe pe profesor despre cartea acestuia, *Sociologia prejudecăților,* despre modul în care și-a procurat materialul, despre profesorii cu care a învățat și dacă socotește că problema rasială a fost rezolvată în Statele Unite...

La ultima întrebare, doctorul Brown, ca de obicei, răspunse amabil :

— Am obținut unele succese. Și, ca de obicei, rostind aceste cuvinte, simți că nu spune adevărul.

— Da, da — exclamă doctorul Bulwick — e adevărat. În colegiul nostru efectuăm în momentul de față experiențe foarte interesante în legătură cu relațiile interrasiale. Cîțiva preoți și profesori secundari de culoare au urmărit prelegerile mele. Oameni foarte culți...

Și împotriva voinței sale, doctorul Brown întreabă brusc :

— Dar studenți negri, totuși, nu aveți ?

— Nu, răspunse doctorul Bulwick. Din păcate, acesta e adevărul. Aceasta e una din principalele noastre dificultăți. Noi nu avem un colegiu orășenesc pentru negri, cu toate că în orașul nostru populația de culoare alcătuiește apoape patruzeci la sută din locuitori. Ne-am gîndit să înființăm un colegiu separat pentru elevii de culoare, dar politicienii orașului se împotrivesc. Spun că nu sînt fonduri pentru așa ceva. Iar în colegiul nostru nu putem primi oameni de culoare. Cel puțin nu în momentul de față.

— Nu credeți oare, mister Brown — îi întrerupse missis Chandler, toată numai zîmbete și briliante — nu credeți că poporul dumneavoastră se simte mult mai bine studiind în școli separate ? Nu-vi se pare că ar fi în interesul ambelor

rase să nu se tindă către un sistem de învățămînt comun ?

Și încă o dată, împotriva voinței sale, doctorul Brown spuse :

— Aceasta rămîne o problemă, missis. Eu, de pildă, nu aș fi putut căpăta titlul de doctor într-o instituție de învățămînt superior pentru negri.

— Asta-i adevărat, spuse mister Chandler. Nu ați fi putut obține diploma într-o asemenea instituție. Dar cînd va fi lărgit programul colegiilor dumneavoastră — iar noi sperăm că aceasta se va întîmpla și comitetul nostru este hotărît să vă ajute în această privință — cînd catedrele vor fi conduse de oameni ca dumneavoastră, atunci nu veți mai avea motive să spuneți : „Aceasta rămîne o problemă !“

— Da, desigur, aveți dreptate, admise diplomatic profesorul, amintindu-și de scopul vizitei sale. Nu e nici o îndoială că aveți dreptate, repetă el, gîndindu-se la viitoarea catedră de sociologie pe care el însuși o va conduce, la cei șase mii de dolari pe an pe care o să-i primească, la munca științifică pe care o va putea duce, la cărțile pe care le va scrie.

— Da, da, aveţi dreptate, spuse şi doctorul Brown, adresîndu-i-se lui mister Ralph P. Chandler.

În gîndul său apăru în clipa aceea strada murdară şi sărăcăcioasă a ghetoului negru prin care trecuse adineauri, hotelul pentru negri (unde din robinete, în loc de apă fierbinte curgea apă rece), bisericile negrilor unde îşi ţinea conferinţele, discriminarea rasială în problemele educaţiei care făcea ca şcolile pentru negri să primească mai puţine fonduri de întreţinere şi instalaţii decît şcolile pentru albi. Îşi aduse aminte de orînduirile judecătoreşti din statele sudice, unde de obicei sta pe scaunul acuzaţilor un negru în timp ce în fotoliul judecătorului şi pe băncile juraţilor şedeau numai oameni albi; de toată ura aceea de rasă care domina în Statele Unite, care făcea ca negrii să primească întotdeauna tot ce era mai prost, iar albii, tot ce era mai bun.

Şi totuşi, doctorul Brown se grăbi să-i răspundă lui missis Chandler:

— Da, da, aveţi dreptate, pentru că, oricum, missis Chandler avea bani, nu glumă.

Şi doctorul Brown, aşezat confortabil în elegantul salon al Chandler-ilor, începu să demonstreze că este necesar să se înfiinţeze un număr

mai mare de colegii separate pentru negri, să se lărgească programa lor analitică, să se mărească numărul cercetărilor privitoare la poporul negru şi să se organizeze cît mai bine catedra de sociologie din micul colegiu unde preda el.

Lacheul anunţă că masa e servită. Toată lumea trecu în sufragerie, spre masa bogat împodobită cu flori, argintărie care-ţi lua vederile şi şerveţele albe ca zăpada.

Doctorul Brown fu aşezat în dreapta amfitrioanei. În timpul supei se discutară lucruri neînsemnate, dar cînd se servi felul al doilea, fură atinse iar problemele sociale.

— Negrii americani nu trebuie să se lase furaţi de ademenelile propagandei comuniste, declară cu hotărîre doctorul Bulwick în timp ce-şi punea mazăre verde în farfurie.

— Asta nu o să se întîmple, se grăbi să-l încredinţeze doctorul Brown. Toţi negrii luminaţi luptă cu hotărîre împotriva acestui lucru. Şi înclinîndu-se uşor spre Chandler-i: Cei mai buni oameni din America luptă împotriva acestui lucru.

— America a făcut foarte mult pentru negri, spuse domnul Chandler. Ar fi culmea nerecu-

noştinţei din partea lor dacă ar încerca să ne distrugă statul.

Doctorul Brown dădu din cap şi se înclină din nou.

— În cartea dumneavoastră *Sociologia prejudecăţilor* — spuse doctorul Bulwick — mie mi-a plăcut îndeosebi partea de încheiere, minunatul dumneavoastră apel pentru o revenire la principiile de altă dată ale moralei creştine şi la ideile simple de dreptate după care s-a călăuzit întotdeauna America.

— Da, da, aprobă doctorul Brown, cu capul lui negru şi creţ şi gîndindu-se fără voie că şase mii de dolari pe an îi vor permite să-şi petreacă vara împreună cu familia în America Latină; trei luni în cap nu li se va mai aminti la fiecare pas că ei sînt negri! Desigur, mister Bulwick. Eu, ca şi dumneavoastră, sînt pe deplin convins că dacă cei mai buni reprezentanţi ai ambelor rase se vor uni în spiritul înţelegerii creştine, problema rasială va fi rezolvată o dată pentru totdeauna.

— Minunată idee! exclamă missis Chandler.

— Şi raţională, adăugă soţul ei. Totuşi, să ne întoarcem la colegiul sau universitatea dumneavoastră cum mi se pare că o numiţi. Pentru a

face din ea o instituţie de învăţămînt cu adevărat de primul rang, va fi nevoie...

— Va fi nevoie... spuse doctorul Brown, vorbind în numele direcţiei colegiului şi în numele studenţilor din micul său orăşel din Sud, precum şi în numele tînărului negru sărac, aşa cum fusese şi el cîndva, al tînărului care urma la un colegiu pentru negri unde învăţătura era organizată mult mai prost decît în orice şcoală secundară din Nord. Pentru a-şi putea continua studiile la un colegiu pentru albi, el fusese nevoit să înveţe doi ani la Boston, lucrînd noaptea ca hamal la gară, apoi încă şapte ani în calitate de chelner la un restaurant, pînă cînd, în sfîrşit, a primit titlul de doctor în filozofie. Cu toate acestea, el nu reuşise să se stabilească în Nord, fiind silit să se întoarcă în Sud, în micul colegiu unde preda şi acum.

Iată însă că de data aceasta i se deschidea o perspectivă îmbietoare, să primească şase mii de dolari pe an, să efectueze cercetări, să culeagă material documentar, pe care mai tîrziu îl vor studia viitorii doctori în ştinţele filozofice. Mai mult decît atît, toate acestea îi vor da posibilitatea să plece vara împreună cu fa-

milia în America de Sud, unde nu se vor mai simți negri.

— Va fi nevoie, domnule Chandler...

Și astfel nevoile micului colegiu din Sud se dovedi a fi într-atît de modeste, iar mister Brown le expuse cu atîta precauțiune și cu atîta bun-simț, încît sufletele mărinimoase ale Chandler-ilor fură cuprinse de-o nețărmurită bucurie.

Mister Chandler și mister Bulwick ajunseră neîntîrziat la concluzia că nu are nici un rost să deschidă un colegiu al negrilor în orașul lor, pentru că îi pot foarte bine sfătui pe studenții de culoare de acolo să plece în Sud, la minunatul colegiu unde predă prea destoinicul lor compatriot, doctorul Brown.

În salon, la cafea, conversația s-a purtat în jurul viitoarei stagiuni teatrale. Missis Chandler le-a spus cît de mult îi plac cîntăreții negri; iar surîsul nu-i mai dispărea de pe buze.

Cînd socoti de cuviință, profesorul se ridică și-și luă rămas bun. Mașina trase în fața casei. Soții Chandler și doctorul Bulwick strînseră mîna profesorului. Albii erau încîntați de doctorul Brown care putea citi cu ușurință aceasta pe chipurile lor, tot astfel după cum, altă dată,

cînd era chelner, citea fără greș pe fețele clienților albi dacă a reușit să-i mulțumească cu biftecul sau cu serviciul său prompt.

— Transmiteți-i prezidentului colegiului dumneavoastră că în timpul cel mai scurt va primi știri de la noi, spuse la despărțire domnul Chandler. Cred că vă vom trimite din nou pe reprezentantul nostru pentru a discuta cu privire la lărgirea colegiului.

Doctorul Brown se înclină în dreapta și în stînga.

În timp ce mașina îl aducea pe profesor înapoi în oraș, iar el ședea pe pernele moi, înfășurat în pătura îmblănită și pufoasă, se gîndea că cu cei șase mii de dolari pe an, cîștigați prin îndemînarea lui de a juca cum îi cîntă apărătorii albi ai învățămîntului separat pentru negri, el își va putea petrece toată vara în America Latină unde, pentru un timp, va uita că e negru.

PE DRUMURI

Nu băgase de seamă că ninge. În seara aceea de iarnă — era în anii crizei — cînd Sargeant coborî din trenul de marfă și intră în micul orășel, nu observă fulgii de zăpadă care cădeau alene.

Simțea, probabil, că ceva umed și rece i se strecoară sub guler și îi pătrunde prin ghetele găurite, dar dacă l-ar fi întrebat atunci cineva cum e vremea n-ar fi știut să spună că ninge. Nu vedea zăpada. Nu o văzu nici în lumina strălucitoare a felinarelor de pe strada principală, nu văzu cum prin văzduhul întunecat al nopții dănțuiesc și cad mari fulgi de bumbac. Sargeant era flămînd, obosit și îi era somn.

În schimb sfinția sa pastorul Dorset văzu numaidecît că ninge, în clipa cînd, aprinzînd becul

de la intrare, deschise ușa și se pomeni în fața negrului voinic și plin de zăpadă — întruchiparea vie a nopții de iarnă.

„Șomer", se gîndi sfinția sa pastorul Dorset și înainte ca Sargeant să deschidă gura, pastorul se grăbi să spună:

— Nu te supăra. Nu e de lucru. Mergi drept înainte, a patra stradă pe stînga, pe urmă la al șaptelea colț vei găsi un azil de noapte pentru șomeri. Nu te supăra, nu avem de lucru, și pastorul trînti ușa în urma lui.

Sargeant ar fi vrut să-i spună sfinției sale pastorului Dorset că fusese acolo, că în acești ani ai crizei intrase în sute de astfel de aziluri, că întotdeauna găsise paturile ocupate, mîncarea isprăvită, azilul supraaglomerat și, în general, negri nu erau lăsați să intre acolo. Pastorul însă se grăbise să spună „Nu!" trîntindu-i ușa în nas. Se vede că nu voia să asculte astfel de lucruri. Și la urma urmei, de ce ar fi făcut-o? Dînsul avea casă și casa avea o ușă pe care putea s-o trîntească cum poftea.

Negrul își tîrî mai departe pașii pe trotuar. Și cu toate că zăpada îl înconjură de pretutindeni, el nu o observă nici de data asta deși poate că simțea cum ceva rece și umed i se lipește de

obraji şi de bărbie, topindu-se pe mîini şi pătrunzîndu-i în ghete. Se opri. Rămase pe trotuar încovoiat, flămînd, rebegit, somnoros. Ridică privirile agale şi le lăsă iar în jos şi numai atunci înţelese că în faţa lui se află o biserică. Da, desigur, o biserică! Casa preotului este adesea aşezată lîngă biserică.

Şi biserica avea două uşi.

Trepte mari, albe, acoperite de zăpadă — cu desăvîrşire albe în întuneric. Două uşi înalte, boltite, iar de o parte şi alta — coloane subţiri de piatră. Sus, o fereastră rotundă, încadrată de nenumărate flori sculptate; în faţa ferestrei un crucifix de piatră şi pe crucifix un Hristos de piatră. Toate acestea abia se zăreau în lumina palidă a felinarelor străzii, totul era alb, rece, de piatră. Închizînd puţin ochii, Sargeant se uită în sus, înspre faţa înaltă a bisericii şi cîţiva fulgi de zăpadă îi căzură drept în ochi. Şi atunci, pentru prima oară în seara aceea, văzu că ninge.

Îşi scutură zăpada din păr şi de pe umeri şi deodată simţi că e flămînd şi singur — sau nu, nu era singurătatea, ci frigul. Urcă treptele bisericii şi bătu la uşă. Tăcere. Apăsă clanţa. Uşa era închisă. Se propti cu umărul în uşă cu atîta putere, încît trupul lui negru şi lung se îndoi ca o vergea de oţel. Începu să împingă în uşă. Scoţînd strigăte care aminteau de refrenul unui cîntec de ocnaş, negrul împingea în uşă fără întrerupere, repetînd ritmic, cu fiecare lovitură:

— Am obosit... Hei, rup!... Sînt flămînd... Hei, rup!... Mi-e somn... Hei, rup!... Trebuie să dorm undeva? E biserica domnului, da? Foarte bine! Hei, rup!...

Împingea fără încetare cu umărul în uşa bisericii.

În sfîrşit, cu un zgomot care se auzea pînă departe, uşa începu să cedeze sub loviturile sălbatice ale trupului său uriaş şi negru.

Lîngă biserică se şi adunaseră cîţiva albi şi Sargeant auzi nedesluşit că oamenii îi strigă ceva. Au mai venit trei:

— Hei! strigară ei. Hei, negrule!

— Daaa!... le răspunse Sargeant. Ştiu şi fără să-mi spuneţi voi că e o biserică pentru albi. Ei, ce să-i faci? Trebuie să dorm undeva. Şi se mai opinti o dată cu umărul în uşă: Hei, rup!...

Şi uşa cedă. Dar în faţa bisericii se şi oprise o maşină poliţienească; poliţiştii cu bastoane de cauciuc în mîini alergară pe trepte şi puseră mîna pe Sargeant.

Dar de data aceasta Sargeant nu avea de gînd să plece din biserică.

El nu se apucă de ușa spartă — nu se putea bizui pe ea — ci de una din coloanele înalte de piatră, care susțineau bolta.

Se agăță de coloană cu îndîrjirea desperării. Polițiștii trăgeau de el, iar el nu lăsa coloana din mîini. Cîțiva din cască-gură adunați pe stradă se prinseseră de polițiști și trăgeau și ei.

— Un negru șomer vrea să intre în biserica noastră. Ha, animalul! Ce neobrăzare! strigau ei.

Polițiștii începură să-l lovească pe Sargeant în cap cu bastoanele de cauciuc, și nici unul din cei de față nu-i luă partea. Cu toate acestea, negrul nu lăsă coloana din mîini.

Atunci, ca prin farmec, biserica se nărui deodată.

Mai întîi se nărui fațada de piatră — pereții, căpriorii, crucifixul cu Hristos. Pe urmă se nărui întreaga clădire, îngropînd sub dărîmături pe polițiști și pe toți cei care îi ajutaseră. Întreaga biserică se prăbuși pe pămîntul acoperit cu zăpadă.

Sargeant se ridică de sub dărîmături și porni pe stradă, ducînd pe umeri coloana de piatră. Încerca simțămîntul că îngropase sub dărîmăturile bisericii și pe sfinția sa pastorul Dorset care-i

spusese „Nu!" Sargeant rîse cu hohot și în timp ce mergea aruncă coloana departe peste vreo șase străzi.

Sargeant se gîndea că e singur, dar ascultînd cu atenție scîrțîitul ghetelor sale pe zăpadă, mai auzi un scîrțîit—de parcă mai venea cineva după el. Întorcîndu-se, văzu că în urma lui merge Hristos, același Hristos de piatră, răstignit deasupra intrării în biserică. Hristos făcut din piatră aspră, cioplită grosolan. Acum el mergea alături de Sargeant. „S-a desprins probabil de pe cruce cînd s-a dărîmat biserica", își spuse Sargeant.

„Asta-i bună! făcu Sargeant. E pentru întîia oară cînd nu te văd pe cruce."

„Da, răspunse Hristos și zăpada scîrțîi sub picioarele sale. Ca să mă cobori de pe cruce a trebuit să-mi dărîmi biserica."

„Ești mulțumit?" întrebă Sargeant.

„Da, sînt mulțumit", răspunse Hristos.

Rîseră amîndoi.

„Ei, ce părere ai de mine? îl întrebă Sargeant. Am dărîmat o biserică!"

„Ai făcut un lucru bun, spuse Hristos. Aproape două mii de ani m-au ținut răstignit pe cruce."

„Tiiii! făcu Sargeant. De aceea te și bucuri, că ai putut în sfîrșit să te dai jos de pe cruce!"

Mergeau pe zăpadă. Sargeant se uită la cel ce păşea alături de el.

„Şi ai stat răstignit acolo aproape două mii de ani ?"

„Da", răspunse Hristos.

„Ah, dacă aş avea bani, ţi-aş arăta eu cum se poate petrece !"

„Ştiu. Şi mie mi s-a întîmplat."

„Cam de multişor, nu-i aşa ?"

„E adevărat, răspunse Hristos. Totuşi, nu am uitat."

Rătăciră astfel pe zăpadă pînă cînd în întuneric apărută în faţa lor siluetele unor clădiri feroviare. Sargeant era obosit.

„Incotro ? întrebă el, oprindu-se în faţa terasamentului de cale ferată şi uitîndu-se la Hristos. Eu sînt hoinar, mie mi-e totuna. Dar tu ? Tu unde te duci ?"

„Dumnezeu ştie, răspunse Hristos. Plec însă din acest oraş."

In întuneric, prin sita zăpezii care se cernea, licăreau luminile verzi şi roşii ale gării. La poalele terasamentului văzură un foc de tabără.

„Aş putea să dorm acolo peste noapte", murmură Sargeant, arătînd înspre foc.

„Da ?"

„E foarte simplu, răspunse Sargeant. Acolo nu sînt uşi !"

De-a lungul terasamentului se întindeau tufişuri şi pomi încărunţiţi de zăpadă, iar printre pomi se aciuase o tabără — o sumedenie de cocioabe jalnice făcute din lăzi, scînduri vechi, bucăţi de tablă şi doc. De-abia se desluşeau prin întuneric, dar negrul care în anii de criză rătăcea pe drumuri în căutare de lucru şi trăia cu cei flămînzi şi fără adăpost ştia să găsească drumul spre astfel de adăposturi.

„Eu o să rămîn aici, spuse Sargeant. Am obosit."

„Eu o să merg mai departe, răspunse Hristos. Spre Kansas City."

„Cum vrei, spuse Sargeant. Cu bine."

Şi coborî de pe terasament spre tabără.

Pe Hristos nu l-a mai văzut. Pe la orele şase dimineaţa se auzi huruitul unui tren de marfă care trecea pe acolo. Impreună cu alţi hoinari, Sargeant se căţără pe terasament şi alergă de-a lungul şinelor încercînd să sară într-un vagon.

Se revărsau zorile, reci şi cenuşii. „Unde-o fi Hristos acum ? se întrebă Sargeant. Se vede că s-a tot dus înainte. Căci n-a dormit aici cu noi."

În cele din urmă, Sargeant izbuti să se agațe de marginea unui vagon de cărbuni. Se ridică pe mîini căutînd să sară înăuntru, dar, lucru curios, vagonul era plin de polițiști. Unul din ei ridică mîna și-l lovi cu toată puterea pe Sargeant peste degete cu bastonul de cauciuc. Poc! Polițistul lovea degetele negre care se agățaseră de peretele vagonului. Poc! Dar Sargeant se ținea cu nădejde de perete și încercînd să ajungă în vagon, urla cît îl ținea gura:

— La naiba! Dați-mi drumul! Dați-mi drumul în vagon!

— Gura, cîine negru! se răsti la el polițistul. Apoi îl lovi încă o dată pe Sargeant cu bastonul de cauciuc peste degete și peste burtă. Asta nu e o tabără de vagabonzi. Și ăsta nu e un tren oarecare — e o închisoare.

Poc! Drept peste degetele negre, agățate de zăbrele. Poc! Prin zăbrele, peste burtă.

Și Sargeant înțelese deodată că, într-adevăr, se găsește într-o închisoare.

Pe fața lui se închegase sîngele după bătaia de ieri, capul îi plesnea de durere, iar polițistul din partea cealaltă a zăbrelelor continua să-l lovească peste degete cu bastonul de cauciuc, pentru că Sargeant, apucîndu-se de ușa zăbrelită a celulei, o zgîlțîia și striga: „Dați-mi drumul!"

„M-au închis probabil pentru că am spart ușa bisericii", se gîndea Sargeant.

Se depărtă de zăbrele și se așeză pe banca de lemn de lîngă zidul rece de piatră. Doamne, ce flămînd era! Hainele ude i se lipeau de trup, ghetele îi erau fleșcăite de apă.

„Mai e puțin și se crapă de ziuă, se gîndi el. Unde mi-a fost dat să ajung!" Ședea în celula închisorii în dosul zăbrelelor, strîngîndu-și degetele schilodite.

Da, distruse îi erau degetele, nu ușa închisorii, nici bastonul de cauciuc al polițistului — nu, numai degetele lui.

— Așteptați! murmură Sargeant. Chipul lui negru se profila clar pe zidul alb al celulei. O să sparg eu și ușa asta!

— Hei, gura! Ia vezi să nu mai încasezi cîteva! se răsti la el din nou polițistul.

— O să sparg eu și ușa asta! strigă Sargeant, ridicîndu-se cît era de lung.

Pe urmă, se vede treaba, începu să vorbească singur, pentru că spuse deodată: „Dar unde o fi acum Hristos? A ajuns el oare în Kansas City?"

LEGEA

— Nu-mi place Legea, spuse Simple, înțelegînd prin aceasta Legea cu literă mare, adică poliția și judecătoriile, luate laolaltă.

— De ce? l-am întrebat eu.

— Pentru că Legea îmi dă la cap. Și, pentru că Legea asta cînd dă unui alb un an de închisoare, mie îmi dă zece, pentru aceeași vină.

— Dar dacă nu ar fi Legea — am obiectat eu — cine te-ar apăra?

— Cine m-ar apăra! exclamă Simple. Legea îi apără numai pe albi. Dacă voi chema în ajutor Legea, ea îmi va răspunde: „Ce ți s-a năzărit, negrule?" Atît doar că polițistul alb obișnuit nu zice „negrule" ci: „Hei, tuciuriule!"

— Înțeleg. Vorbești despre poliție, nu despre Lege în sensul larg al cuvîntului.

— Da, vorbesc despre poliție.

— Ai o părere proastă despre Lege, i-am spus.

— Legea are o părere proastă despre mine, răspunse Simple. Ea îi socotește pe toți negrii criminali. Poliția e întotdeauna gata să mă înhațe pe stradă — pe mine, un om al muncii — și să mă bată mai rău decît pe un criminal înrăit sau pe un pungaș de buzunare. Nu-mi place poliția.

— Te gîndești, probabil, la Legea care e în vigoare la tine acasă, în statele din Sud, am obiectat eu. Nu însă aici în Nord.

— Mă gîndesc la Legea care e în vigoare în întreaga Americă — răspunse Simple — fie în Sud, fie în Nord. După părerea mea, poliția nu e bună de nimic. Cine alta dacă nu poliția a stîrnit tulburări în Haarlem, îți aduci aminte, cînd un polițist a împușcat pe un soldat negru? Ia pe un polițist din Sud sau pe un polițist din Nord: cum își agață tinicheaua, cum caută să-și încerce bastonul de cauciuc pe capul vreunui negru. Ascultă-mă ce-ți spun: doi bani nu dau pe poliție! Dacă ar fi mai cumsecade, nu ar mai fi poliție.

— Ascultă — i-am spus — prea generalizezi. Există și polițiști buni, mai ales aici, la New York. Tu singur mi-ai povestit despre un polițist irlandez care l-a obligat pe un sudic obraznic să se dea jos din taxi cînd acesta a început să se agațe de șoferul negru.

— Da, e adevărat. După tulburări, pînă și poliția din Haarlem a început să se poarte mai acătării, iar în centru se află cîțiva polițiști foarte cumsecade. Dar cum ieși din New York, cum poți să-i numeri pe degete. O mînă de oameni, nu mai mult, făcu Simple. Sînt adevărate finomene.

— Vrei să spui fenomene, l-am corectat eu. Ei, bine. Dar ce ai de spus despre polițiștii negri? Că doar nu sînt toți polițiștii albi.

— Negrii! exclamă Simple. Ascultă. Polițistul negru e înainte de toate negru și, vezi bine, nu poate să fie autoritar decît cu fratele său negru. Așa că din partea lor nu mă pot aștepta decît la lucruri și mai rele. Știi foarte bine că un polițist negru nu are voie să lovească un alb. Și pe cine are dreptul să bată? Pe mine! Și atunci primesc o porție dublă de la el. Nu, polițiștii negri sînt mai răi decît cei albi. Legea neagră e cumplită!

— Nu pot fi de acord cu tine, i-am spus. După mine, ar trebui să fie mai mulți polițiști de culoare.

— Știi să numeri? m-a întrebat Simple.

— Știu.

— Foarte bine, socotește atunci. În majoritatea orașelor Legea neagră nu poate încarcera un alb (mai bine să nu încerce). Înseamnă așadar că atunci cînd e vorba de arestări, un polițist negru întemnițează doi-trei ca mine, să arate că nu stă cu mîinile-n sîn, altfel nu va fi niciodată înaintat în grad.

— Dar dacă nu ar fi poliția, cine te-ar apăra pe tine împotriva hoților și tîlharilor?

— O dată am fost bătut și jefuit — răspunse Simple — și nu a fost nici un polițist prin apropiere. Nici măcar n-am putut să găsesc mașina polițienească de serviciu.

— Ai declarat că ai fost jefuit?

— Cum să nu, dar a doua oară n-am s-o mai fac. La circumscripția de poliție m-au primit în așa fel de parcă eu aș fi fost hoțul. Mi-au cerut să le prezint toate documentele, începînd cu carnetul de șofer și terminînd cu livretul militar. Asta era în timpul războiului. Le-am spus: „Cum să vă arăt livretul militar cînd acesta era

în portofelul care mi s-a furat?" Mai-mai să mă aresteze pentru că nu aveam livretul militar la mine.

— Toate astea par de necrezut, am spus eu.

— Poate că ai dreptate, dar lucrurile s-au petrecut aşa şi nu altfel, răspunse Simple. I-am spus sergentului de la poliţie că banditii, ameninţîndu-mă cu armele, mi-au luat 80 de dolari. Şi ce crezi? l-a interesat mai mult de unde aveam eu optzeci de dolari! I-am arătat mîinile. I-am spus: „Vedeţi bătăturile acestea? Cîştig bani muncind. Mită nu iau şi nu fur..." Iar sergentul o dată începe să zbiere: „Ia vezi! Cu mine să nu faci pe deşteptul! Aacuş te iau şi te bag la zdup!" De aceea am hotărît să nu mai dau pe la circumscripţia de poliţie, niciodată şi cu nici un prilej.

— Poate că a doua oară o să-ţi meargă mai bine.

— Nu, atîta timp cît sînt negru, asta n-o să se întîmple, răspuse Simple.

— Îmi pare rău. Văd că pe toate le măsori cu două cuvinte :„negri" şi „albi".

— Asta face şi Legea, mi-a răspuns Simple.

CÎND OMUL DEVINE ROŞU

— Eu nu sînt roşu — spuse Simple, lovind cu pumnul în tejgheaua barului — dar se întîmplă să devii roşu fără să vrei.

— Despre ce vorbeşti, Simple? l-am întrebat eu.

— Despre felul cum unii stăpîni, la care lucrăm uneori, vorbesc cu un om care munceşte. Acum trei zile stăpînul mi-a spus că trîndăvesc, cînd, de fapt, căzusem o clipă pe gînduri. Eu îi răspund: „Cum trîndăvesc? Nu vedeţi că lucrez?" El, de colo: „Nu mai lucrezi cum lucrai altădată." Atunci îi zic: „Nici cu un dolar nu mai cumperi azi cît puteai cumpăra altădată. Plătiţi-mi mai mult şi o să lucrez mai mult."

— Şi el ce ţi-a răspuns? l-am întrebat eu.

— Mi-a răspuns că vorbesc ca un roşu. Iar eu l-am întrebat cam ce să însemne adică „roşu" ăsta ? Zice : „Ştii foarte bine ce înseamnă. Roşu înseamnă roşu, adică un comunist. După toate cîte a făcut America pentru voi, negrii, nu m-aş fi aşteptat să devii roşu" — „După mine — i-am zis — omul n-are decît să fie ce vrea, numai galben să nu fie." Dacă nu mi-aş fi apărat drepturile, aş fi fost galben. Iar el îmi răspunde : „Tu nu ai dreptul să primeşti bani şi să munceşti." — „Am muncit, muncesc şi voi munci, îi răspund eu. Dar pentru munca lui, omul trebuie să aibă măcar o bucată de pîine, îmbrăcăminte şi un acoperiş deasupra capului. Iar de la dumneavoastră primesc atît cît îmi ajunge ca să nu-mi iese sufletul. Sau poate socotiţi că eu nu am nici suflet ?" El, de colo : „Puţin îmi pasă mie de sufletul tău. Pe mine mă interesează numai munca ta. Vorbeşti ca un comunist, iar roşii nu au ce căuta la mine." — „Nu de mult — răspund eu — spuneaţi că negrii nu au ce căuta la fabrica dumneavoastră, iar acum spuneţi acelaşi lucru despre roşii. Probabil că aţi încurcat culorile." Asta l-a scos din sărite. Turba nu alta. „Cum ? zice. La mine lucrează şase negri !" — „Da, şase negri la şase sute de albi, îi răspund.

Şi nu i-aţi fi luat nici pe aceştia dacă aţi fi avut albi în locul lor, numai că, de ! de unde să-i iei pe timp de război ? Iar nouă, negrilor, ce fel de muncă ne daţi ? Cea mai murdară şi cea mai grea — şi ne plătiţi o groază ! Ştiţi foarte bine că nu daţi pe noi, negrii, nici un ban găurit. De pildă, acum nu vă gîndiţi la altceva decît cum să faceţi să mă daţi afară. Dar dacă veţi face una ca asta, voi deveni roşu, negreşit. Încercaţi să mă daţi afară şi o să mă duc imediat la sindicat." — „Bine, bine — zice — munceşte mai departe." Eu m-am dat într-o parte. Înţelesese că e mai bine să mă lase în pace. N-ai idee ce furios eram ! Dînsul a plecat însă şi nici nu s-a mai uitat la mine. Se vede treaba că nu prea dorea să aibă de-a face cu sindicatul.

— Acum te socoteşte un roşu adevărat !

— Zău ? Va să zică, dacă mă zbat ca să capăt o leafă mai ca lumea am şi devenit roşu ? Şi dacă nu vreau să-mi pierd slujba sau nu vreau să fiu jignit de stăpîn, înseamnă că am devenit roşu ?

— Nu striga la mine — i-am răspuns eu înfierbîntatului interlocutor — eu nu sînt patron şi nu ţi-am spus nimic rău.

— Ce-are a face? Văd că tot nu eşti de acord cu mine. Tu nu lucrezi pentru albi, de aceea nici nu vrei să înţelegi, răspunse Simple.

— Iar vii cu chestii rasiale, i-am spus. Prea mult te gîndeşti la asta.

— Eu sînt negru — răspunse Simple — iar dacă lucrurile vor merge aşa mai departe, voi deveni roşu. Ştiu însă una şi bună — galben n-o să mă fac niciodată. Voi lupta întotdeauna pentru drepturile mele.

— Să fii mai atent — i-am spus eu — pentru că de! s-ar putea să te cheme în faţa Comisiei pentru cercetarea activităţii antiamericane.

— N-au decît. Bătrînul gentleman din statele din Sud care prezidează acolo comisia asta să binevoiască să mă cheme la el. I-aş explica toate, deşi s-ar putea să nu-i placă tot ce i-aş spune.

— Ei, şi cam ce i-ai spune?

— Păi, ştiu şi eu, răspunse Simple. I-aş spune aşa: „Excelenţa voastră, vreau să vă spun că m-am născut în America, trăiesc în America şi sînt american! De cîţi ani sînt negru, de tot atîţia ani sînt şi american. Am mai fost şi democrat, dar asta e o chestiune ce ţine de trecut — cine ar fi bănuit că Roosevelt va muri atît

de curînd! Pe urmă l-aş întreba: Spuneţi-mi, vă rog, cum se face că în comisia dumneavoastră nu e nici un negru?“ Iar bătrînul preşedinte din statul Georgia o să-mi răspundă: „Pentru că aşa ceva nu ar fi americăneşte“. Atunci eu îi voi spune: „Aha! Dar să fii mecanic de locomotivă şi să conduci trenurile, asta tot nu e americăneşte? Pentru că nu cunosc nici un negru mecanic de locomotivă. La căile ferate, negrii pot fi numai însoţitori de tren, fac curăţenie în vagoane şi pregătesc paturile pentru călătorii albi. Astea toate, probabil, sînt pe americăneşte?“

Şi bătrînul preşedinte din statul Georgia îmi va răspunde: „Da, asta e americăneşte!“ Iar eu o să-i spun: „Atunci mai bine să nu fiu american, numai să pot şi eu conduce un tren“. La aceste vorbe, bătrînul preşedinte o să zbiere la mine: „Probabil că eşti un rus roşu!“

„Nu, nu sînt rus — i-aş răspunde — m-am născut în Sud, ca şi dumneavoastră. Dar nu-mi place că, atunci cînd mă întorc la mine acasă, în Sud, trebuie să călătoresc cu un vagon pe care scrie «pentru negri». Şi iarăşi nu-mi place să fiu tot timpul însoţitor de tren — vreau să fiu mecanic de locomotivă şi să conduc trenu-

rile." — „Eşti un rus roşu — se vede cît colo ! va ţipa la mine preşedintele Comisiei pentru cercetarea activităţilor antiamericane. Tu vrei să ne distrugi ţara !" „Recunosc — îi voi spune eu — n-am nimic împotrivă să distrug o parte din ţara asta — şi anume partea ei dinspre miazăzi, din Virginia pînă la oraşul Mobile ; tare mi-ar plăcea s-o fac din nou. Şi cînd o s-o fac din nou, o să vă silesc pe dumneavoastră să călătoriţi, în locul meu, în vagonul pentru negri." — „Arestaţi-l pe acest negru pentru lipsă de respect faţă de Comisie", va zbiera preşedintele. Iar eu îi voi spune : „Excelenţa voastră, mai adineauri parcă m-aţi numit un rus roşu ? Acum mă numiţi negru ? Ce sînt eu, la urma urmii ?" — „Eşti şi una şi alta", îmi va răspunde preşedintele. „De ce ? o să-l întreb eu. Numai pentru faptul că şi eu aş vrea să fiu mecanic de locomotivă şi să conduc trenurile ?" — „Da — îmi va răspunde preşedintele — pentru că vrei să conduci trenurile. America este o ţară a albilor şi trenurile de aici le aparţin albilor. Tu nu ai voie să le conduci. Iar în statele din Sud, în statele mele din Sud, tu nu ai voie să călătoreşti în vagoane pentru albi." — „Dar dumneavoastră nu aveţi vagoane speciale pentru ruşii roşii",

o să-i spun eu. „Nu — va urla şi mai înfuriat preşedintele — dar vor fi, de îndată ce voi reuşi să trec o astfel de lege prin Senat." — „Excelenţa voastră, dar eu unde o să călătoresc atunci ? îl voi întreba. În vagoanele pentru negri sau în vagoanele pentru roşii ?" — „Nici într-unele, nici în altele — va răcni preşedintele — tu vei zăcea în închisoare !" — „Voi dărîma închisoarea — îi voi spune eu — pentru că omul care visează o viaţă mai bună trebuie să fie liber." — „Lipsă de respect faţă de Curte !" va lovi cu pumnul în masă preşedintele.

Aici însă Simple trebui să-şi întrerupă relatarea felului cum avea el să discute cu preşedintele Comisiei pentru cercetarea activităţii antiamericane : patronul barului stinse şi aprinse lumina de trei ori la rînd, înştiinţîndu-i pe consumatori că barul se închide.

— Ascultă — i-am spus eu lui Simple — ai cam băut acum şi cînd bei, toate le vezi strîmb. Adevărul este că nu toate sînt chiar atît de strîmbe cum le vezi tu.

— Nici eu nu sînt chiar aşa de strîmb în judecăţile mele cum li s-ar putea părea unora, mi-a răspuns Simple.

DESPRE EGALITATE ŞI CÎINI

— Chiar şi un cîine cu blana neagră o duce mai bine decît mine, spuse, gînditor, Simple. Ştiu lucrul acesta foarte bine acum, după ce am trăit în statele din Nord, în mijlocul acestor albi „liberali". Gîndeşte-te, de pildă, la mult lăudata lor „egalitate socială" despre care le place să vorbească atît de mult. Nu înţeleg egalitatea asta. Sînt mai bucuroşi să se întovărăşească cu cîinii decît cu negrii.

— Da, asta e adevărat, am admis eu.

— Cîini albi, cîini negri, orice fel de cîini, urmă Simple. Le e totuna ce culoare are cîinele. Îmi aduc aminte că de cum am venit din Sud m-am angajat ca şofer la o duduiţă din Long Island, atît de bogată că întreţinea şase cîini, nici mai mult, nici mai puţin. Unul din aceşti

cîini era favoritul ei, un dulău zdravăn, negru. Dormea veşnic în patul ei, da, da, chiar în patul ei, atingînd cu blana lui neagră picioruşele ei albe. Dacă însă într-un restaurant, la şase mese depărtare de ea se aşeza un negru, o apucau istericalele.

— În Park Avenue poţi întîlni nenumăraţi cîini care se plimbă alături de stăpînele lor albe, am spus eu.

— Da, şi acolo nu vei întîlni un singur negru.

— E adevărat.

— Albii îşi duc cîinii la plimbare iar pe negri îi pun să muncească, observă Simple. În timp ce bogatele doamne albe îşi scot la aer cîinii în Park Avenue, negrii muncesc pentru ele în bucătării. Acolo e locul nostru: în bucătărie! În vremea războiului cel puţin lucram pentru apărare; acum însă ne-au trimis înapoi la vechiul nostru loc de muncă. Şi în armată cum a fost? Bogătaşii au dat pentru nevoile armatei cîinii lor de curte — nu pe „favoriţii" lor, ci pe cei mai „proşti". Îţi aduci aminte? Şi cîinii făceau instrucţie, ca oamenii. Iar pe negri îi învăţau numai cum să muncească.. Magazineri, genişti, brigăzi de muncă, brigăzi sanitare...

— Aşa e.

— Pe cîini îi învăţau să lupte, iar pe negri îi sileau să muncească. Am văzut cîndva o fotografie într-un ziar, cum unui cîine i se agăţa o medalie de gît pentru că-şi îndeplinise bine misiunea. Adusese, dacă nu mă-nşel, o mitralieră de la inamic. Fotografia aceasta a fost publicată într-un ziar din Sud, dar o fotografie în care să se vadă cum i se pune unui soldat negru o decoraţie pe piept n-am văzut niciodată în ziarul acela. Şi dacă apăreau acolo fotografii cu negri în uniformă militară, fii sigur că negrii aceştia descărcau un vas de debarcare sau construiau o şosea. În armată, cîinii au mult mai multe posibilităţi decît negrii.

— Dar de ce eşti atît de supărat pe armata ta ? l-am întrebat eu.

— Armata mea ? De unde ai mai scos-o şi pe-asta ? exclamă Simple, punînd cana cu bere pe tejgheaua barului.

— Păi, nu plăteşti impozite pentru întreţinerea ei ? am spus eu.

— Plătesc, cum de nu — spuse Simple — dar cum mă răsplăteşte ea pentru asta ? Acum au introdus bariere de culoare şi în armată — soldatul alb e una, soldatul negru, alta. Cîinii însă sînt toţi trataţi la fel. Şi cîinii negri, şi cîinii

albi, toţi slujesc în armată. Există parcă companii pentru cîinii albi şi companii pentru cîinii negri ?

— Ai dreptate — am încuviinţat eu — nu există.

— Dacă va mai fi vreun război şi va trebui să mă duc iar în armată, aş vrea să fiu mai bine cîine decît negru, mai ales în statele din Sud. Am văzut cîndva într-un jurnal de cinematograf cum îi învaţă pe cîini în armată să se arunce asupra omului. Asupra omului alb !... Ei, ia să încerc eu, un negru, să mă prefac numai că vreau să lovesc pe un huligan alb cînd acesta mă dă jos de pe trotuar — o să mă bată şi o să mă închidă. Iar cîinii sînt dresaţi în armată în aşa fel încît nu îngăduie nimănui nici în statul Missouri, nici în altă parte, să-i dea jos de pe trotuar. Iar eu deşi sînt om, am mai puţine drepturi decît are un cîine. Nu înţeleg asta.

— Nici eu nu înţeleg, i-am răspuns.

— Ce s-a-ntîmplat cu tine azi, de ce nu mă contrazici ? se miră Simple. De obicei nu eşti de acord cu mine.

— De ce adică n-aş fi de acord cu tine cînd e vorba de cîini ? i-am răspuns.

— Îmi amintesc că în timpul crizei, înainte de război — continuă Simple — cînd a fost creată o direcție a Lucrărilor Publice, și era așa de greu să capeți de lucru acolo (iar dacă te primeau, nici o bucurie, căci plăteau o nimica toată) îmi amintesc, zic, cum pe vremea aceea intrau în măcelării albii bogați și cumpărau pentru cîinii lor hălci întregi de carne moale, proaspătă. Și tot atunci atîția șomeri, albi și negri, mureau de foame împreună cu copiii lor! Încă de pe atunci mă gîndeam că e bine să fii cîine, să mănînci carne gustoasă, proaspătă, și să nu-ți bați capul cum să faci ca să intri la Lucrările Publice. Și cîinii albi, și cîinii negri, deopotrivă, primeau carne la fel și între ei nu se făcea nici o deosebire. Da, să-ți spun fără ocoluri: cîinii au mai multă trecere în America decît negrii.

— Mie totuși îmi plac cîinii — am spus eu — și mă bucur că măcar ei au avut oarecare posibilități în țara noastră, atît de bogată în paradoxuri.

— Și eu iubesc cîinii, răspunse Simple. Dar îmi iubesc mai mult poporul.

— Iubești cîinii și vrei să-i lipsești de bucata de carne?

— Nu, nu doresc asta — replică Simple — vreau numai din cînd în cînd să mănînc și eu carne. Asta e tot. Vreau să am măcar drepturile de care se bucură în țara noastră cîinii. Acum, destul! Nu vreau să mai discutăm despre asta. Să mă rupă cîinii în bucățele dacă o să mai vorbesc vreodată despre cîini!

TEJGHEAUA BARULUI

— Tejgheaua barului e singurul lucru de care mă mai pot sprijini cu nădejde, spuse Simple.

— Cam des te sprijini de ea, am observat eu.

— Da, destul de des, spuse Simple.

— Şi de ce mă rog?

— Pentru că altceva nu mi-a mai rămas. Toate celelalte mă trădează — răspunse Simple — inclusiv părinţii mei, nevastă-mea, patronul, ba chiar şi eu singur.

— Ei, cum aşa?

— Părinţii m-au adus pe lume — spuse Simple — fără să aibă bani ca să-mi dea o educaţie mai ca lumea. Am început să muncesc încă de cînd eram de-o şchioapă.

— Asta e soarta multor copii din America, am spus eu.

— Mai ales a copiilor de negri, răspunse Simple. Cît despre nevastă-mea — continuă el — ce mai sprijin! Cînd mi-am pierdut slujba în timpul crizei, Isabella nu mi-a dat nici o mînă de ajutor. Nu, nu te poţi sprijini pe ea.

— Şi atunci ai început să te sprijini de tejghelele barurilor, i-am spus eu.

— Nu, răspunse Simple. Am început să mă sprijin de ele încă înainte de a mă însura. Cînd mi-am pus pantaloni lungi pentru prima oară.

— Poate că dacă te-ai fi dus la biserică, ai fi avut un sprijin mai temeinic.

— Te gîndeşti la dumnezeu? Ehei! Prea mulţi caută să se sprijine pe el! Iar eu socotesc că dumnezeu îi ajută numai pe aceia care ştiu să se ajute singuri — de aceea şi caut să mă ajut singur. Cum crezi că au dobîndit albii tot ce au acum? N-au stat cu mîinile încrucişate, asta e! Iar negrii continuă să se sprijine pe dumnezeu!

— Şi tu de tejghelele barurilor...

— Asta e bună! La naiba, îmi pierd care tot timpul în bar? se supără Simple. Eu muncesc! De la opt dimineaţa pînă la cinci seara. Intreabă-l pe patronul meu. El ştie cît muncesc. E chiar foarte mulţumit de mine, mereu mă laudă. Dar

mă plătește oare mai bine, după cum îmi tot făgăduia încă din iarna trecută? Sau poate îți închipui că mi-a dat o muncă mai bună? Nu! N-a făcut nici una, nici alta. Albilor le dă, dar eu sînt negru, nu mi se cuvine mai mult. Ah, dacă aș fi fost alb, aș fi căpătat de toate!

— Iar începi să vorbești despre albi și negri, i-am spus eu.

— N-aș fi fost chiar atît de sărac, crede-mă! Ce rost are să fii sărac cînd ești alb și ți se deschid toate porțile? Albul poate căpăta orice fel de muncă. Albul poate chiar deveni președinte. Dar eu — pot?...

— Ești bun tu de președinte?

— Răspunde mai întîi la întrebarea mea — spuse Simple — după aceea n-ai decît să mă întrebi. Pot eu deveni președinte? Truman poate, dar este el mai deștept ca mine?

— N-aș putea să-ți răspund, nu-l cunosc pe Truman.

— Ei, dar dacă ar fi să judecăm după față, pare el mai deștept ca mine? întrebă Simple.

— Nu — am recunoscut eu — nu s-ar părea.

— Atunci de ce nu pot fi președinte? Hai? pentru că sînt negru — pentru asta!

— Aha! Va să zică de aceea îți petreci tu serile prin baruri — pentru că nu poți fi președinte! l-am zgîndărit eu. Frumos motiv, n-am ce zice!

— Motivul e cît se poate de temeinic, spuse Simple. Dacă se socotește că fiecare om din America poate deveni președinte, atunci vreau și eu să am această posibilitate. Constituția Statelor Unite garantează tuturor drepturi egale; dar am eu aceste drepturi? Nu. Înseamnă că Constituția m-a înșelat.

— Va să zică, după părerea ta, nici Constituția nu e un sprijin pentru tine?

— Firește că nu, spuse Simple. După cum nu a fost nici pentru bietul negru linșat acum o lună. Au arestat pe vreunul din asasinii lui? Nu! Pe nici unul! Încearcă în schimb tu să iei un copil alb în brațe și să-l treci strada! Să nu-mi spui pe nume dacă nu te așteaptă douăzeci de ani de închisoare! Biroul federal de cercetări le dă drumul imediat huliganilor și a doua zi ți se aduc ție vreo patruzeci de acuzații. Ce zic? Dacă ești negru, bagă de seamă să nu te prindă că ai vîndut o sticlă de whisky de contrabandă sau ai jucat cu cineva zaruri. O să te bage în toate închisorile cîte există în Statele

Unite. În schimb, toți derbedeii din Sud au dreptul să-i bată pe negri, să-i ardă pe ruguri, să-i linșeze și să-i spînzure pe copaci — vor rămîne în libertate. Tony! Încă o cană de bere! În afară de tejgheaua asta nu găsesc nimic de care să mă sprijin în toată America!

SIMPLE PUNE O ÎNTREBARE UNUI CONFERENȚIAR

— Știu una și bună — spuse Simple — că m-am săturat pînă în gît de „comentatori" — nu sînt în stare să spună nimic ca lumea.

— Dar ce s-a mai întîmplat? l-am întrebat eu.

— Nimic deosebit. Acum trei zile m-a dus Joyce la o conferință în primăria orașului și de atunci nu-mi mai găsesc liniște. Dacă n-ar fi fost Joyce, n-aș fi călcat pragul primăriei. Dă-i însă puțin nas unei femei ca Joyce și e gata să te tîrască prin frig și ger ca să asculți un comentator în carne și oase. De parcă nu l-ai putea asculta, dacă ai chef, la radio, stînd frumușel acasă.

— Un comentator? l-am întrebat eu.

— Da, un comentator, răspunse Simple. Pasămite, omul a călătorit prin toată lumea, a făcut războiul, a văzut explozia bombei atomice, a luat

parte la tratativele privitoare la capitularea Germaniei şi aşa mai departe. Comentariul lui se intitula *Situaţia internaţională* — cît despre material, strînsese o grămadă. Ploua cu cifre.

— Cu alte cuvinte era bine informat ?

— Şi încă cum ! Şi Joyce m-a făcut să plătesc cîte un dolar şaptezeci şi cinci de cenţi de bilet, pentru ca şi noi să putem înţelege cît de prost trăiesc oamenii în alte ţări.

— Ei, şi ce te-a nemulţumit ? l-am întrebat. După părerea mea, foarte bine a făcut Joyce că te-a dus la conferinţă. Nu strică să ştii şi tu cîte ceva despre situaţia internaţională.

— Ştiu şi aşa destul de multe despre ea, răspunse Simple. Ce rost avea să plătesc atîţia bani? Face doar cît jumătate din banii pe care-i cheltuiesc într-o săptămînă întreagă pentru bere — şi asta numai pentru ca să aud ce probleme îi frămîntă pe oamenii din alte ţări. De parcă noi am avea puţine probleme de rezolvat. Cu toptanul ! Eu, de pildă, ştiu foarte bine că oamenii din America suferă nedreptăţi şi lipsuri. In statele noastre din Sud, noi, negrii, sîntem linşaţi, ni se scot ochii cu bastoanele de cauciuc. Prin ameninţări, Ku-klux-klan-ul îi sileşte pe negri să nu ia parte la alegeri. Totuşi nu i-am auzit niciodată pe comentatorii noştri vorbind despre aceasta în comentariile lor.

— Ei nu vorbesc despre multe, am observat eu. Asta dovedeşte numai că în unele probleme sociale la noi există unele lucruri nepuse la punct.

— Unele lucruri nepuse la punct ! exclamă Simple. Asta e bună, zău aşa. Păi dacă mie îmi iau un dolar şaptezeci şi cinci de cenţi pe bilet, comentariul ar putea barem să amintească cum acum cîteva zile un negru a fost linşat şi nimeni nu a ridicat măcar un deget de parcă aşa s-ar fi cuvenit să fie !

— După conferinţă cred că s-au putut pune întrebări ? am întrebat eu.

— Desigur, s-a putut. Joyce a vrut să pună o întrebare, dar i-a fost ruşine să se ridice şi să vorbească. Mă tot înghiontea şi mă ruga să citesc eu întrebarea — o scrisese pe o bucată de hîrtie. I-am spus : „Dacă doreşti atît de mult să întrebi ceva, atunci scoală-te şi citeşte singură". Mi-a răspuns că-i vine peste mînă. Ii zic atunci: „Frumoasă treabă ! Ţie-ţi vine peste mînă, şi mie nu ! Va să zică de mine n-au decît ră rîdă ?".

— Şi cum s-a terminat pînă la urmă ? Te-ai sculat şi ai întrebat, nu-i aşa ?

— Nu, răspunse Simple. M-am gîndit că dacă e vorba ca toţi să se holbeze la mine, mai bine să-mi pun mintea la contribuţie şi să le pun o întrebare propie.

— Ei, şi ce întrebare le-ai pus?

— Am ridicat mîna şi am spus: „Domnule comentator, de ce dumneavoastră ştiţi atît de multe lucruri despre alte ţări şi vă descurcaţi atît de bine în treburile altora, dar atunci cînd vă întrebăm ceva despre treburile din America — despre asta am scris nu o dată la radio — nu primim nici un răspuns? Nu vedeţi oare cît de grea e situaţia negrilor în America?"

— Şi ce ţi-a răspuns?

— A început să dea din colţ în colţ, apoi a declarat că, pasămite, lucrurile care se petrec în alte ţări tulbură mai mult conştiinţa publică mondială decît cele ce se întîmplă în America şi că negrii ar trebui să adopte un punct de vedere mai cuprinzător. I-am răspuns atunci că un cap mărginit rămîne tot un cap mărginit, indiferent pe umerii cui se găseşte — în America sau în Europa. Iar dacă acest cap mărginit se găseşte pe umerii mei, cu atît mai rău, şi mie puţin îmi pasă cît de cuprinzător aţi vrea dumneavoastră să fie punctul meu de vedere. Şi i-am spus:

„Dacă conştiinţa dumneavoastră rămîne netulburată atunci cînd în America, sub nasul dumneavoastră, negrii sînt batjocoriţi, înseamnă că sînteţi cu totul inconştient."

Şi pe urmă? Ce s-a mai întîmplat? l-am întrebat eu.

— Mai-mai să-i stric comentariul cu întrebarea mea, răspunse Simple. S-a stîrnit larmă, strigăte. Iar Joyce mă tot ţinea de mînă şi şoptea: „Ajunge, ajunge! Stai jos! Nu eşti tu comentatorul!"

— Dacă întrebarea ta a stîrnit atîta larmă — i-am spus eu — ar fi interesant de ştiut ce a vrut să întrebe Joyce. Mai ai notiţa ei?

— Da, iat-o, răspunse Simple. Priveşte! Astăzi, cînd la noi în Haarlem toate s-au scumpit foc — nu te poţi apropia de o costiţă de purcel — pe Joyce o interesează: „Ce se va întîmpla cu periferiile Triestului cînd vor fi trecute sub controlul Naţiunilor Unite? Vor rămîne ele ale Iugoslaviei, şi dacă vor rămîne, pentru cît timp? Asta voia să întrebe Joyce!

STIMATUL DOCTOR DARVAI

— Ştii ce mi s-a întîmplat ? spuse Simple.
— Nu. Ce ţi s-a întîmplat ?
— Am rămas fără lucru.
— Rău ! Cum aşa ?
— M-au concediat. Iar se schimbă specificul uzinei. Şi a trebuit ca asta să se întîmple tocmai acum, înaintea nunţii mele ! Uzina, vezi tu, va livra comenzi militare, vor să introducă utilaj nou şi aşa mai departe. Directorul a declarat că pentru asta va fi nevoie de vreo două-trei luni, dacă nu chiar de patru. Cînd va fi gata, vom fi înştiinţaţi. Asta înseamnă că pînă în iunie nu mai am de lucru. Toate planurile mele s-au prăbuşit. Ca să se însoare, omul are nevoie de bani. Şi după cum se ştie, un om căsătorit are nevoie de şi mai

mulţi bani. Iar eu, în ce situaţie mă găsesc ? Ca de obicei, nu stau de loc pe roze.
— Caută să-ţi găseşti de lucru în altă parte.
— Parcă e aşa de simplu. Şi chiar dacă găsesc, să zicem, cît crezi că o să-mi plătească ? Azi e mai uşor să găseşti acul în carul cu fîn decît să găseşti de lucru. Cu toate astea Joyce spune ca pentru ea e totuna dacă am sau n-am de lucru. S-a hotărît să se mărite cu mine, zice, şi o să se mărite ; şi asta pînă în iunie, chiar dacă va trebui să ia asupra ei toate cheltuielile. Zice că de vreme ce eu a trebuit să cheltuiesc ca să divorţez de Isabella, ea o să cheltuiască pentru nuntă. Dar mie nu-mi vine de loc la socoteală ca ea să facă toate cheltuielile.
— Cred şi eu. Aţi putea însă să vă mai restrîngeţi şi să nu faceţi nuntă mare. Ca să-ţi pui pirostriile, crede-mă, nu e de loc nevoie de cine ştie ce fast.
— După mine, n-am nevoie de nici un fel de fast. Principalul este să ni se pună în cap aceste pirostrii, cum zici tu. Cunoşti însă femeile. Joyce a aşteptat ziua aceasta un an întreg. Iar eu, din păcate, sînt acum pe geantă — am dat faliment ca o bancă în timpul crizei...
— Şi atunci cum de mai faci faţă ?

— Nici nu-ncerc să mai fac faţă. Iar pe la Joyce mă duc mai rar decît pînă acum. Nu mă simt în apele mele. Altă dată nu se întîmpla ca ea să mă roage să mănînc. Acum trebuie să stăruie şi, nu mă slăbeşte de loc. Zice: „Trebuie să mănînci undeva. Iar mie îmi place să stau lîngă tine. Aşadar, şezi şi mănîncă cu mine“. Ei, şi dacă mă pofteşte aşa, mănînc. Dar nici nu caut să fiu mereu poftit. Mai mult stau acasă şi mă gîndesc, tot uitîndu-mă la cei patru pereţi ai camerei. Cu atît mai mult cu cît am vreme, slavă domnului. Ştii la ce mă tot gîndesc în ultima vreme?

— Cum să găseşti de lucru...

— Şi la mai ce?

— De, ştiu eu...

— La conducătorii negrilor. Ei proslăvesc într-una democraţia noastră — chipurile, cît de bine merg toate la noi — iar eu stau fără lucru. S-au cam prăsit în ultima vreme conducătorii ăştia. Nici nu-i cunosc pe toţi. Albii, pasămite, îi cunosc mai bine decît negrii, pentru că aceşti conducători scriu mai mult în ziarele albilor. Şi noi trebuie să ne lăsăm conduşi de dînşii. De pildă individul ăsta de-i spune toată lumea mister Darvai. Îl cunosc numai din auzite. De cîte ori a luat

cuvîntul în Haarlem, nu prea a fost băgat în seamă. Dar din cîte am reuşit să citesc în ziare, am aflat că predă la un colegiu pentru albi, în statul Massachussetts, iar atunci cînd vine la New York, se opreşte la hotelul „Commodore“. Sînt zece ani de cînd n-a mai dat prin Haarlem, şi totuşi se consideră drept conducătorul nostru. Trebuie să ne conducă, vezi bine, undeva! Scrie articole, dar nu le publică în ziarele negrilor. Noroc că în ultima vreme ziarele negrilor au început să retipărească articolele din ziarele albilor — altfel nici n-aş fi ştiut că am un astfel de conducător. Acu să vezi. Timp liber am berechet, de aceea m-am hotărît să-i scriu o scrisoare. Ascultă:

Haarlem, S.U.A.
Intr-o zi rece de februarie.

Stimate domnule Dar-vai!

Săptămîna trecută am citit într-un ziar al negrilor articolul pe care l-aţi scris dumneavoastră pentru New York Times. *In acest articol dumneavoastră scrieţi că pentru negri nu există o ţară mai bună decît America, şi că democraţia este cea mai bună formă de guvernămînt. Dar, scrieţi dumneavoastră, ar fi şi mai bine dacă în statele*

din Sud negrii ar avea aceleaşi drepturi la învăţătură ca şi albii, dacă ar putea toţi, în mod egal, să participe la alegeri, dacă nu ar exista discriminare rasială în armată, dacă nu ar exista biserici separate pentru albi şi pentru negri, dacă în toate oraşele situate mai la sud de Washington negrii nu ar fi obligaţi să şadă pe băncile cele mai din fund ale autobuselor etc., etc... Toată partea aceasta a articolului dumneavoastră se sprijină pe un singur „dar". Începeţi prin a lăuda democraţia americană, apoi cîrpiţi mereu textul cu „dar". Intr-un taler al balanţei dumneavoastră e democraţia americană, iar în celălalt atîţia „dar" încît, zău, nu mai ştiu care taler atîrnă mai greu. Dacă aş fi în locul dumneavoastră, nu aş scrie articole în New York Times *dacă aş avea atîţia „dar". Sau poate n-aveţi încotro din pricina numelui dumneavoastră, dragă domnule Dar-vai?*

Am auzit că sînteţi un conducător al negrilor, numai că nu ştiu pe cine şi unde îi conduceţi. Nu ştiu cum s-a întîmplat dar pînă acum eu nu v-am văzut şi nu v-am auzit niciodată. Dacă aveţi de gînd să mă conduceţi undeva, vă rog să mă înştiinţaţi despre aceasta, pentru că, nu am deseori prilejul să citesc ziarul New York Times, *doar atunci cînd îl iau întîmplător în vreo staţie în aşteptarea metroului. Înţelegeţi, aşadar, că nu am de unde să ştiu că am un astfel de conducător.*

Dar dacă spuneţi dumneavoastră că sînteţi conducătorul meu, aşa să fie! Conduceţi-mă şi să vedem dacă o să mă iau după toate „dar"-urile dumneavoastră fiindcă tot ce văd în dosul lor sînt lucruri mult mai serioase decît cele pe care dumneavoastră le vedeţi în faţa lor.

Stimate domnule Dar-vai, sînt bucuros că aţi scris un articol pentru New York Times. *Aş dori însă ca altă dată să scrieţi şi pentru ziarele negrilor şi să-mi arătaţi cam cum să scap de toţi aceşti „dar" de care mă ciocnesc la fiecare pas.*

Ştiu că America e o ţară mare, dar... Ei bine, tocmai acest „dar" mă ţine mereu acolo unde mă aflu acum. De blestematul ăsta de „dar" nu scap nici în faţă, nici în spate, nici sus şi nici jos. Ce să fac? Dacă mă conduceţi, arătaţi-mi ce trebuie să fac. Noi, negrii, avem acum atît de mulţi conducători, încît nici nu-i mai cunoaştem; şi aflăm despre ei numai după ce ziarele negrilor le retipăresc articolele din ziarele albilor, şi numai după ce noi citim aceste articole. Eu, de pildă, nu v-am văzut niciodată la chip, mister Dar! Cum vine adică — pe de o parte mă conduceţi, iar pe de alta vă ascundeţi de mine?

Din cele ce scrieţi reiese că întreaga problemă rasială se reduce la un singur „dar". „Dar" în dreapta, „dar" în stînga. Da, în statul Georgia există discriminare rasială, dar... Da, guvernul american recunoaşte că în statul Florida au fost aruncate bombe împotriva populaţiei negre, dar... Hitler, de exemplu, îi arunca pe evrei în camerele de gazare. Da, cartierele săracilor din Detroit sînt groaznice, dar dacă le comparăm cu cartierele sărace din India, Paradise Valley[1] *din Detroit o să pară un adevărat rai!*

Dragă mister Dar! Hitler nu mai e de mult printre cei vii şi India e departe, dincolo de ocean, şi nu mă pregătesc să plec în rai, cel puţin nu atît de curînd. Nu trăiesc în nici una din ţările în care, după dumneavoastră, e atît de rău. Trăiesc în America! Şi dumneavoastră ştiţi tot atît de bine ca şi mine că statul Mississippi a devenit pentru negri un adevărat iad. Nici un „dar" nu va schimba această stare de lucruri.

Se spune că în camerele de gazare ale lui Hitler oamenii mureau de o moarte lentă. Dacă însă pică o bombă, cum s-a întîmplat în Florida,

[1] Valea Paradisului, districtul Detroit, populat de negri săraci.

atunci nu mai ai timp nici măcar să-ţi iei rămas bun de la viaţă.

Cît despre Paradise Valley e tot atît de departe de rai ca Haarlemul new-yorkez de Edenul străvechi.

Nu ştiu nimic despre cartierele sărace ale Indiei, mister Dar, dar am fost la Washington. Dacă vă închipuiţi că acolo nu sînt cartiere sărace, luaţi cu dumneavoastră toate „dar"-urile şi plimbaţi-vă seara pe Strada a 7-a[1]*. Să vedem, o să mai ziceţi „dar" cînd veţi ajunge la universitatea Howard?*

S-ar putea că nu are nici un rost să vă explic toate acestea, mister Dar — şi dumneavoastră sînteţi negru, ca şi mine! Nu este aşa? A răspunde numai prin „dar" la toate persecuţiile şi discriminările la care este supus poporul negrilor este ca şi cînd ai spune unui flămînd: „Dar mister Rockefeler nu se plînge de loc de foame". Sau cum a-i spune iarna unui om îngheţat şi fără palton: „Dar o să-ţi fie cald la vară". Un astfel de om ar putea, vezi bine, să-ţi strige că ar putea să te încălzească el pe tine într-o clipă

[1] Cartier al negrilor în Washington (n.t.).

sau ar fi în stare chiar să te şi pocnească cît al zice peşte.

Sînteţi în toate minţile, mister Dar? Sau scrieţi pur şi simplu tot ce vă trece prin cap, fără să vă pese dacă e adevărat sau nu? Şi credeţi cu adevărat că „va veni o zi cînd se va trezi conştiinţa creştinilor?"

Parcă văd cum ridicaţi condeiul ca să scrieţi: „Dar cu numai un an în urmă filialele din Sud ale Uniunii Crucii de Foc[1] *au luat hotărîrea să lucreze în numele frăţiei generale". De fapt, aţi şi scris asta. Dar spuneţi, vă rog, credeţi cu adevărat că pentru rasiştii albi frăţia înseamnă frăţia cu negrii?*

Credeţi, poate, că dacă aţi fost invitat într-o seară în sala mare a hotelului „Waldof-Astoria" unde au fost cinci sute de albi şi cinci negri (dacă ar fi să ne luăm după corespondenţi) şi dacă după aceea în ziare a fost publicată fotografia dumneavoastră cum dădeaţi mîna în seara aceea cu diferite persoane importante, albii din statele sudice vă vor socoti un frate de-al lor?

Apropo, din aceşti cinci negri fotografiaţi împreună cu dumneavoastră nu am văzut pînă acum pe nici unul şi nu am auzit despre nici unul. Dar dacă ziarele albe afirmă că ei sînt conducătorii noştri, înseamnă că aşa este.

De aceea am şi luat tocul în mînă, mister Dar, ca să vă propun: daţi-vă arama pe faţă! Cine sînteţi, ce sînteţi şi ce vreţi? Atîta doar că atunci cînd îmi veţi răspunde, nu folosiţi nici un „dar". Nu voi socoti aceasta un răspuns. Negrii au crezut în democraţia americană, dar... probabil, prea multă vreme. Acum ei vor să ştie cum să scape de acest „dar".

Inţelegeţi, mister Dar?

Rămîn al dumneavoastră

JESS. B. SIMPLE

[1] Este vorba de Ku-klux-klan.

CUPRINSUL

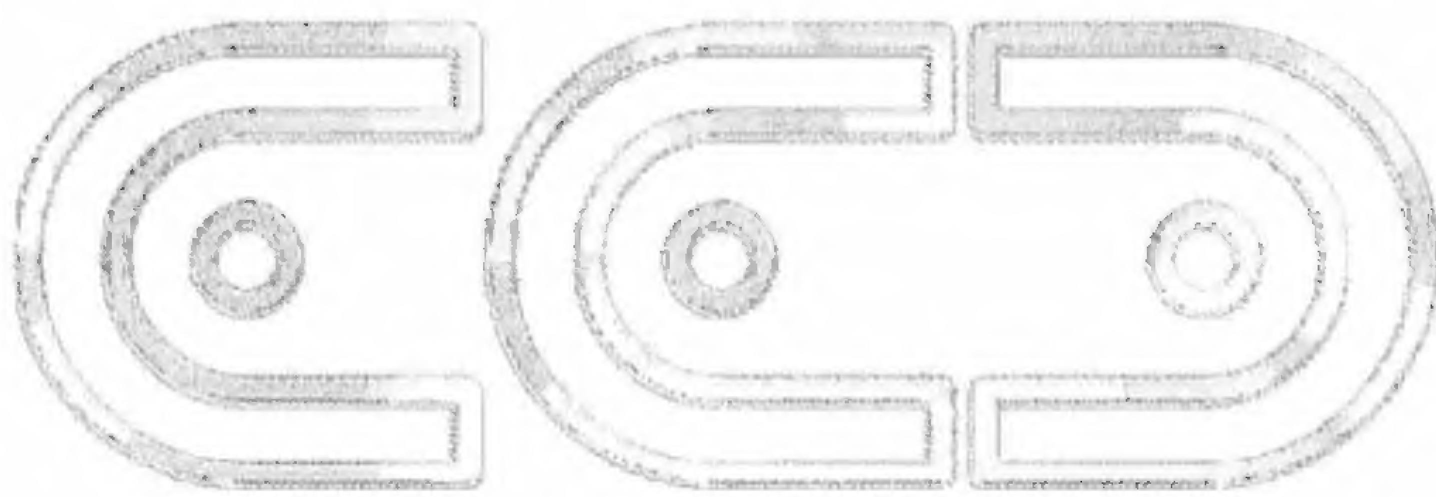
T 566

Responsabil de carte: Florin Chirițescu
Tehnoredactor: Sanda Eschenasy
Corector: Petre Stoica

Dat la cules 20.01.56. Bun de tipar 21.04.956. Tiraj 20.100 ex. Hîrtie scris de 65 gr. m.p. Ft. 700×1000/32. Coli ed. 3,95. Coli de tipar 4,25. Ediția I. Comanda 2554. A. nr. 06916. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 A—32=R.

Tiparul executat sub com. nr. 95 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București — R.P.R.






Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023









